บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้องรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎี
   - 1.1 มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด
   - 1.2 ความหมายของงบกระแสเงินสด
   - 1.3 ที่มาที่ไปของเงิน
   - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับงบกระแสเงินสด
   - 1.5 วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสด
   - 1.6 ความสำคัญของงบกระแสเงินสด
   - 1.7 ประโยชน์ของงบกระแสเงินสด
   - 1.8 เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด
   - 1.9 การตัดสินใจทางด้านการเงิน
   - 1.10 การจำแนกกระแสเงินสดของกิจการ
   - 1.11 กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flow from Operating: CFO)
   - 1.12 กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (Cash Flow from Investing: CFI)
   - 1.13 กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Cash Flow from Financing: CFF)
   - 1.14 รูปแบบและโครงสร้างงบกระแสเงินสด
   - 1.15 ความแตกต่างระหว่างงบกระแสเงินสดวิธีทางตรงและทางอ้อม
   - 1.16 รายการที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินสด
   - 1.17 งบกระแสเงินสดในการวิเคราะห์ราคาหลักทรัพย์
2. ผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง
   - 2.1 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงบกระแสเงินสด
   - 2.2 งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับราคาหลักทรัพย์

แนวคิดทฤษฎี

ตลาดทุนเป็นตลาดที่ใช้ในการจัดหาเงินทุนระยะยาวซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากธุรกิจต่างๆ จำเป็นต้องใช้เงินทุนระยะยาวเป็นจำนวนมากเพื่อการก่อสร้างอาคารสำนักงาน โรงงาน และใช้ในการลงทุนในเครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ต้องการเงินทุนระยะยาวเป็นจำนวนมากเพื่อนำไปลงทุนในโครงการเพื่อสาธารณูปโภคต่างๆ ซึ่งตลาดทุนจะเป็นแหล่งระดมเงินทุนระยะยาวที่สำคัญทั้งของธุรกิจและรัฐบาล โดยธุรกิจจะออกหลักทรัพย์ในตลาดทุน เช่น หุ้นกู้ หุ้นบุริมสิทธิ์ หรือหุ้นสามัญ เพื่อจัดหาเงินทุนมาลงทุน โดยขณะที่รัฐบาลจะออกหลักทรัพย์ในตลาดทุน ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล การจัดหาเงินทุนผ่านตลาดทุนนี้จึงก่อให้เกิดการลงทุนของธุรกิจ เกิดการจ้างงาน เกิดการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ และก่อให้เกิดการลงทุนของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ ตลาดทุนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ในส่วนของการลงทุน ตลาดทุนเป็นแหล่งลงทุนระยะยาวที่สำคัญของทั้งครัวเรือน นักลงทุน และภาคเอกชน ตลาดทุนยังเป็นแหล่งลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศด้วย ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนในตลาดทุนนั้นสูงกว่าการฝากเงินกับธนาคาร และการลงทุนในตลาดเงิน เนื่องจากเป็นการลงทุนระยะยาว ซึ่งมีความเสี่ยงจากการลงทุนสูงกว่าการลงทุนระยะสั้น (สิตาภา บัวเกษ, ตลาดการเงินและสถาบันการเงิน, 2556, หน้า 64)

การจดทะเบียนบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ทำให้บริษัทได้รับประโยชน์ในการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมากมาย บริษัทสามารถระดมทุนจากประชาชนเพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนหรือขยายธุรกิจได้โดยง่ายและรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดความได้เปรียบในด้านการแข่งขัน รวมทั้งช่วยให้มีโครงสร้างทางการเงินที่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจการ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสในการเลือกระดมทุนผ่านการออกหลักทรัพย์ประเภทอื่นๆ ได้ง่ายขึ้นภายหลังการเข้าจดทะเบียน เช่น หุ้นกู้ หุ้นกู้แปลงสภาพ เป็นต้น การเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในฐานะที่บริษัทได้ผ่านการพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ดี และมีฐานะมั่นคงในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลที่โปร่งใส ภาพลักษณ์ที่ดีนี้จะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของบริษัท เช่น ความน่าเชื่อถือ อำนาจในการต่อรอง และสร้างความตระหนักตลอดจนความนิยมในผลิตภัณฑ์และบริการของกิจการโดยทางอ้อม

ในยุคโลกาภิวัฒน์การประกอบธุรกิจระหว่างประเทศได้ทวีความสำคัญมากขึ้น การมีแนวร่วมโดยเฉพาะแนวร่วมจากกิจการในต่างประเทศที่สามารถเกื้อกูลระหว่างกันทั้งในด้านการตลาด การผลิต เทคโนโลยี การเงิน และบุคลากร ย่อมส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสนใจในการเข้าร่วมลงทุนจากธุรกิจต่างชาติซึ่งจะเกื้อหนุนให้เกิดการขยายตัวทางธุรกิจอย่างต่อเนื่องและสามารถเพิ่มความแข็งแกร่งให้แก่บริษัทมากยิ่งขึ้น และมีส่วนช่วยกระตุ้นให้บริษัทบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรัดกุมมากขึ้นเนื่องจากบริษัทจะอยู่ในความสนใจของผู้ลงทุนโดยมีราคาหุ้นของบริษัทเป็นตัวสะท้อนความเชื่อมั่นของสาธารณชนที่มีต่อกิจการ เป็นความภาคภูมิใจของบุคลากรในบริษัท ซึ่งประโยชน์ที่บริษัทได้รับจากการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ข้างต้นที่กล่าวมานี้ ไม่สามารถประเมินมูลค่าได้

บริษัทที่จะจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดและเมื่อจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แล้ว สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กำหนดหลักเกณฑ์ให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดทำและเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินทั้งรายไตรมาสและประจำงวดการบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดตามพระราชบัญญัติการบัญชี เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและเปรียบเทียบกันได้ และในกรณีที่การจัดทำหรือเปิดเผยข้อมูลในเรื่องใดยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีไทยครอบคลุมถึง อนุโลมให้ใช้มาตรฐานการบัญชีของ International Accounting Standards Committee (IASC) หรือ American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) หรือ Financial Accounting Standards Board (FASB) แทน บริษัทจดทะเบียนจะต้องระบุรายการและนโยบายการบัญชีที่ใช้ปฏิบัติสำหรับการบันทึกบัญชีรายการนั้นพร้อมชี้แจงว่านโยบายการบัญชีดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีใด

ตามประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ อ้างอิงตามข้อกำหนดที่ กจ. 40/2540 เรื่องหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการรายงานการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และผลการดำเนินงานของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ ตามมาตรา 56 ของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ กำหนดให้บริษัทที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (listed company) ต้องนำส่งงบตามระยะเวลาที่กำหนด ดังนี้

1. งบแสดงฐานะการเงิน เป็นงบการเงินที่แสดงฐานะทางการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง งบแสดงฐานะการเงินจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีผลของเศรษฐกิจของกิจการ (สินทรัพย์) และสิทธิเรียกร้องเหนือทรัพยากรเหล่านั้น (หนี้สินและส่วนของเจ้าของ)

2. งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เป็นงบการเงินที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ให้รายละเอียดเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งโดยแสดงรายละเอียดตามมาตรฐานการบัญชี

3. งบกระแสเงินสด เป็นงบการเงินที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายของกิจการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยจะแสดงแหล่งที่ใช้เงินสดและแหล่งที่มาของเงินสด แสดงถึงสภาพคล่องของกิจการ

4. หมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นรายงานต่อท้ายงบการเงิน บอกข้อมูลเพิ่มเติมอันเป็นสาระสำคัญและมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์งบการเงิน ตามมาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 35 (ปรับปรุง 2550) เรื่องการนำเสนองบการเงิน ระบุหมายเหตุประกอบงบการเงิน ประกอบด้วยสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญและคำอธิบายอื่น

5. รายงานของผู้สอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีมีความคิดเห็นต่องบการเงินถูกต้องตามควรในสาระตามหลักการบัญชีรับรองทั่วไปหรือไม่

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องนำส่งงบกระแสเงินสดทั้งรายไตรมาสและประจำงวดการบัญชี

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2555) เรื่องการนำเสนองบการเงิน เป็นข้อกำหนดโดยรวมสำหรับการนำเสนองบการเงิน แนวทางสำหรับโครงสร้างและเนื้อหาขั้นต่ำที่กิจการต้องนำเสนออยู่ในงบการเงิน เป็นมาตรฐานที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ได้กำหนดให้เปิดเผยข้อมูลงบการเงินฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย

1. งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันสิ้นงวด
2. งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสำหรับงวด
3. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของเจ้าของสำหรับงวด
4. งบกระแสเงินสดสำหรับงวด
5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งประกอบด้วยสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ ข้อมูลที่ให้คำอธิบายอื่น และ
6. งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันต้นงวดของงวดที่นำมาเปรียบเทียบงบแรกสุด เมื่อกิจการได้นำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติย้อนหลังหรือการปรับงบการเงินย้อนหลัง หรือเมื่อกิจการมีจัดประเภทรายการในงบการเงินใหม่

ส่วนประกอบในหมายเหตุงบการเงิน ประกอบด้วยรายละเอียด 5 ประการ ดังนี้

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ (Summary of Significant Accounting Policies)
2. คำอธิบายเพิ่มเติม (Explanatory Notes)

3. หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น (Contingent Liabilities)

4. ข้อผูกพันตามสัญญา (Commitment)

5. ข้อความเพิ่มเติมอื่นๆ (Additional Information)

กิจการต้องนำเสนองบการเงินทั้งหมดในงบการเงินฉบับสมบูรณ์โดยให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน กิจการต้องจัดทำงบการเงินตามเกณฑ์คงค้าง ยกเว้นข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสด

งบการเงินดังกล่าวเป็นการนำเสนอฐานะการเงินและผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการอย่างมีแบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้งบการเงินยังแสดงถึงผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพยากรของกิจการ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว งบการเงินจึงต้องใช้ข้อมูลทุกข้อดังต่อไปนี้ที่เกี่ยวกับกิจการ

1. สินทรัพย์ (Assets)

2. หนี้สิน (Liabilities)

3. ส่วนของเจ้าของ (Equity)

4. รายได้และค่าใช่จ่าย รวมถึงผลกำไรและขาดทุน (Income and expenses, including gains and losses)

5. เงินทุนที่ได้รับจากผู้เป็นเจ้าของและการจัดสรรส่วนทุนให้ผู้เป็นเจ้าของในฐานะที่เป็นเจ้าของ (Contributions by and distributions to owners in their capacity as owners)

6. กระแสเงินสด (Cash flows)

ข้อมูลเหล่านี้และข้อมูลอื่นที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินช่วยผู้ใช้งบการเงินในการคาดการณ์เกี่ยวกับจังหวะเวลาและความแน่นอนที่กิจการจะก่อให้เกิดกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ

ทั้งคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสภาวิชาชีพบัญชีกำหนดและบังคับให้บริษัทต้องนำส่งและเผยแพร่งบกระแสเงินสด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสภาวิชาชีพบัญชีต่างให้ความสำคัญกับงบกระแสเงินสด ให้งบกระแสเงินสดถือเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน เช่นเดียวกับงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

กัลยาณี กิตติจิตต์ (2540) และวันทนีย์ วงศ์ยัง (2545) ให้แนวคิดว่า งบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน เงินในความหมายเงินทุนหมุนเวียน หรืองบเงินทุนหมุนเวียน ให้ประโยชน์แก่ผู้บริหาร เจ้าหนี้ นักลงทุนน้อยลง เพราะไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพคล่อง ตลอดจน

ความยืดหยุ่นทางการเงิน นักบัญชีจึงให้ความสำคัญของคำว่าฐานะการเงินหรือเงินทุน โดยเน้นการจัดทำงบแสดงฐานะการเงินตามเกณฑ์เงินสด หรือเรียกว่า งบกระแสเงินสด งบกระแสเงินสดถือเป็นส่วนประกอบของงบการเงินที่ต้องจัดทำตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 25 เพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การบัญชี พ.ศ. 2543 และประกาศกรมทะเบียนการค้า เรื่องกำหนดรายการย่อยที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ. 2544 โดยเฉพาะบริษัทมหาชนจำกัด ต้องจัดทำงบกระแสเงินสดเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินของกิจการที่ต้องนำเสนอในแต่ละงวดไตรมาส เริ่มมีผลบังคับตั้งแต่ 1 มกราคม 2545 เป็นต้นไป

กระแสเงินสดให้ข้อมูลทางบัญชีที่ผู้ใช้งบสามารถเข้าใจได้ และเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ และเปรียบเทียบกันได้ เนื่องจากกระแสเงินสดเป็นงบการเงินที่ตัดผลกระทบอันเกิดจากการใช้วิธีการบัญชีที่แตกต่างกันสำหรับเหตุการณ์และรายการเดียวกันออก จึงขจัดปัญหาการปันส่วนรายการต่างๆ เข้าเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี จึงช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และความสำเร็จทางด้านการเงินและความเสี่ยงโดยการเปรียบเทียบงบกระแสเงินสดของกิจการในรอบระยะเวลาต่างกันเพื่อคาดคะเนถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการนั้น

งบกระแสเงินสดยังช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเปรียบเทียบงบการเงินระหว่างกิจการเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของแต่ละกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินตามที่กำหนดไว้ในแม่บทการบัญชี โดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย แม่บทดังกล่าวมุ่งเน้นความสำคัญของการให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้งบการเงินเพื่อใช้ประเมินประสิทธิภาพในการบริหารงานของฝ่ายจัดการและการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในเชิงเศรษฐกิจ

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด เป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2554 (IAS 7: Statement of Cash Flows (Bound volume 2012 Consolidated without early application)) ระบุวัตถุประสงค์ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดของกิจการมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด และความต้องการใช้กระแสเงินสดของกิจการ ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน จะต้องมี

การประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด จังหวะเวลาและความแน่นอนของการก่อให้เกิดเงินสดดังกล่าว เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ

ผู้ใช้งบการเงินของกิจการย่อมสนใจว่ากิจการก่อให้เกิดและใช้เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดอย่างไร โดยไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมของกิจการและไม่ขึ้นอยู่กับว่าเงินสดจะถือเป็นสินค้าของกิจการหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นกรณีของสถาบันการเงิน กิจการย่อมต้องการเงินสดด้วยเหตุผลที่เหมือนกัน กิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการอาจแตกต่างกันไป คือ กิจการต้องการเงินสดเพื่อใช้ในการดำเนินงาน เพื่อชำระภาระผูกพัน การขยายกิจการและเพื่อจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน

กิจการต้องจัดทำงบกระแสเงินสดให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ และต้องแสดงงบกระแสเงินสดเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินของกิจการที่นำเสนอในแต่ละงวด งบกระแสเงินสดต้องแสดงกระแสเงินสดในระหว่างงวด โดยจำแนกเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน

กิจการต้องแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 วิธีทางตรง ซึ่งแสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะของรายการหลักที่สำคัญ

วิธีที่ 2 วิธีทางอ้อม ซึ่งแสดงด้วยยอดกำไรหรือขาดทุนปรับปรุงด้วยผลกระทบรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสด รายการค้างรับ หรือค้างจ่ายของเงินสดรับหรือเงินสดจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในอดีตหรือในอนาคต และรายการรายได้หรือค่าใช่จ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดจากการลงทุนหรือการจัดหาเงิน

กิจการควรแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรง เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะไม่ได้รับหากใช้วิธีทางอ้อม

กิจการต้องแสดงองค์ประกอบของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด และต้องแสดงการกระทบยอดของจำนวนเงินที่แสดงในงบกระแสเงินสดกับรายการเทียบเท่าตามที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน ในการเปิดเผยข้อมูลอื่น กิจการต้องเปิดเผยจำนวนของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดที่มีนัยสำคัญที่ถือโดยกิจการแต่ไม่อาจนำไปใช้โดยกลุ่มบริษัท โดยให้มีคำชี้แจงของฝ่ายบริหารประกอบด้วย มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2557 เป็นต้นไป

ความหมายของงบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสด คือ งบแสดงการเปลี่ยนแปลง การได้มา และใช้ไปของเงินสด หรือรายการเทียบเท่าเงินสด ในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ซึ่งงบกระแสเงินสดจะแสดงให้เห็นถึงกระแสเงินไหลเข้า (Cash Inflows) และ กระแสเงินไหลออก (Cash Outflows) ของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด โดยแยกกิจกรรมที่ทำให้เกิดกระแสเงินสดเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flow from Operating: CFO), กิจกรรมลงทุน (Cash Flow from Investing: CFI) และ กิจกรรมจัดหาเงิน (Cash Flow from Financing: CFF)

งบกระแสเงินสด หมายถึง รายงานทางการเงินที่แสดงถึงแหล่งที่มา (Cash Inflows) และแหล่งที่ใช้ไป (Cash Outflows) ของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดในระหว่างงวดบัญชี งบกระแสเงินสดสามารถบอกได้ว่า กิจการมีเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมใด ทั้งยังบอกความแตกต่างระหว่างกำไรสุทธิกับกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมการดำเนินงานได้ ผู้บริหาร เจ้าหนี้ ลูกหนี้ นักลงทุน คู่แข่ง ตลอดจนผู้ใช้งบการเงินจึงสนใจงบกระแสเงินสด เนื่องจากงบกระแสเงินสดให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินเหล่านี้สามารถประเมินความสามารถของกิจการในการบริหารเงินสด เพื่อให้กิจการมีเงินสดเพิ่มตลอดจนสามารถประเมินความสามารถในการชำระหนี้ที่กิจการมีอยู่ และความสามารถในการจ่ายปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น รวมทั้งความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนในอนาคต ผู้บริหารกิจการยังนำข้อมูลในงบกระแสเงินสดช่วยในการวางแผน จัดสรรบริหารเงิน และจัดหาแหล่งเงินทุนตลอดจนการตัดสินใจลงทุนในอนาคตได้

ผู้ใช้งบการเงินของกิจการย่อมสนใจว่ากิจการก่อให้เกิดและใช้เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดอย่างไร โดยไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมของกิจการ และไม่ขึ้นอยู่กับว่าเงินสดจะถือเป็นสินค้าของกิจการหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นกรณีของสถาบันการเงิน กิจการย่อมต้องการเงินสดด้วยเหตุผลที่เหมือนกัน กิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการอาจแตกต่างกันไป นั่นคือ กิจการต้องการเงินสดเพื่อใช้ในการดำเนินงาน เพื่อชำระภาระผูกพัน และเพื่อจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้ลงทุน ดังนั้น มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) หน้า 3/15 กำหนดให้ทุกกิจการต้องนำเสนองบกระแสเงินสด

ที่มาที่ไปของเงิน

เงินเป็นสื่อกลางในแลกเปลี่ยน เมื่อมีการหมุนเวียนสินทรัพย์ หนี้สิน หรือส่วนของผู้ถือหุ้น ย่อมทำให้เกิดการไหลของกระแสเงินเข้าหรือออกจากกิจการ เมื่อมีรายรับหรือรายจ่ายซื้อเอง หากมีการรับเงินหรือชำระเงินทันที ย่อมเกิดการไหลเวียนของเงินสดเช่นกัน หรือแม้แต่การขายเชื่อและซื้อเชื่อ แม้จะยังไม่เกิดกระแสเงินสดเข้าหรือออกทันที แต่จะมีผลต่อการไหลของกระแสเงินในอนาคตเมื่อครบกำหนด

ในการทำธุรกิจแหล่งที่มาและแหล่งที่ใช้ไปของเงินมาจาก 5 แหล่ง คือ รายได้ รายจ่าย การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ การเปลี่ยนแปลงในหนี้สิน และการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น สามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

แหล่งที่มาของเงิน	แหล่งที่ใช้ไปของเงิน
รายได้	รายจ่าย
สินทรัพย์ลด	สินทรัพย์เพิ่ม
หนี้สินเพิ่ม	หนี้สินลด
ส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่ม	ส่วนของผู้ถือหุ้นลด

ตารางที่ 2.1 แสดงแหล่งที่มาและแหล่งที่ใช้ไปของเงิน ที่มา: ภัทรธร ช่อวิชิต, คู่ยแคะแกะหุ้นเด้ง, 2557, หน้า 132

แหล่งที่มาของเงิน แสดงค่าเป็นเครื่องหมายบวก (+) ในงบกระแสเงินสด ประกอบด้วย รายได้ สินทรัพย์ลด หนี้สินเพิ่ม ส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่ม หลักการคือให้มองคู่กับเงินสด ดังนี้ รายได้เพิ่มแสดงว่าขายของได้ เงินสดไหลเข้า สินทรัพย์ลดเหมือนนำสินทรัพย์ไปขายได้เงินไหลเข้ามา หนี้สินเพิ่มเมื่อบริษัทกู้เงินมาก็มีเงินสดไหลเข้า ส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเหมือนระดมทุนเพิ่มก็มีเงินไหลเข้าบริษัท

แหล่งที่ใช้ไปของเงิน แสดงค่าเป็นเครื่องหมายลบ (-) ในงบกระแสเงินสด ประกอบด้วย รายจ่าย สินทรัพย์เพิ่ม หนี้สินลด ส่วนของผู้ถือหุ้นลด หลักการคือให้มองคู่กับเงินสด ดังนี้ รายจ่ายคือบริษัทจ่ายเงินออกไป สินทรัพย์เพิ่มขึ้นแปลว่าบริษัทนำเงินไปซื้อสินทรัพย์เป็นการไหลออกของเงิน หนี้สินลดลงเหมือนบริษัทนำเงินไปใช้หนี้ เงินก็ไหลออก ส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงเช่นการนำกำไรไปจ่ายเป็นเงินปันผล เงินก็ไหลออก

กิจการควรมีกระแสเงินสดไหลเข้าเพียงพอกับกระแสเงินสดไหลออก เพื่อให้มีสภาพคล่อง และสามารถชำระหนี้หรือค่าใช้จ่ายได้เพียงพอ นอกจากนี้หากกิจการมีกระแสเงินสดไหลเข้าจำนวนมาก ทำให้ง่ายต่อการขยายกิจการและเพิ่มความมั่งคั่งให้ผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุนได้

แนวคิดเกี่ยวกับงบกระแสเงินสด

การจัดทำงบกระแสเงินสด มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญดังนี้

1. งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงฐานะการเงิน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของเจ้าของ จัดทำขึ้นบนพื้นฐานเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) ขณะที่งบกระแสเงินสดจัดทำขึ้นภายใต้เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) งบกระแสเงินสดคืองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จที่จัดทำขึ้นภายใต้เกณฑ์เงินสดนั่นเอง กำไรสุทธิที่ปรากฏอยู่ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จจัดทำภายใต้เกณฑ์คงค้างซึ่งไม่สะท้อนถึงกระแสเงินสดสุทธิของกิจการในงบกระแสเงินสดสำหรับงวดบัญชีนั้นได้ หากกิจการมีกำไรสุทธิอยู่ในระดับสูงก็ไม่ได้แสดงให้เห็นว่ากิจการมีเงินสดเข้ามาในระหว่างงวดบัญชีมากเสมอไป กำไรสุทธิที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากรายได้จากเงินเชื่อ มียอดขายในกิจการ มีรายรับในกิจการแต่กิจการยังไม่ได้รับเงินสด

เกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) มีหลักว่า รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีใด ให้ถือว่าเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีนั้น เป็นการบันทึกรายการค้าทันทีที่เกิดรายการโดยบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่จัดทำงบการเงินนั้น โดยไม่คำนึงว่ารายการนั้นกิจการได้รับเงินสดหรือจ่ายเงินสดไปแล้วหรือไม่ กล่าวคือ เป็นการบันทึกรายการโดยคำนึงถึงกิจกรรมไม่คำนึงถึงการเคลื่อนไหวของเงินสด หากกิจกรรมเกิดในระยะเวลาที่จัดทำงบการเงินก็จะบันทึกรายการค้าทันที เป็นการบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายให้อยู่ในงวดตามรายได้ที่พึงได้รับและค่าใช้จ่ายที่พึงจ่าย เพื่อแสดงผลการดำเนินงานของงวด เช่น การให้บริการแก่ลูกค้าแต่ยังไม่ได้รับเงิน การให้บริการนี้ก็จะต้องบันทึกเป็นรายได้ของกิจการถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้รับเงินก็ตาม สำหรับค่าใช้จ่ายจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการใช้ทรัพยากรหรือได้รับบริการจากบุคคลอื่นแล้ว ไม่ว่าจะจ่ายเงินแล้วหรือไม่ก็ตาม งบการเงินที่จัดขึ้นภายใต้เกณฑ์คงค้าง ได้แก่ งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ, งบแสดงฐานะการเงิน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของเจ้าของ

เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) มีหลักว่า กิจการรับและจ่ายเงินสดเกี่ยวกับการดำเนินงานในงวดบัญชีใดให้ถือว่าเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายของงวดบัญชีนั้น โดยไม่คำนึงว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อใด เป็นการบันทึกรายการค้าเมื่อมีการเคลื่อนไหวของเงินสดเท่านั้น กล่าวคือการบันทึก

รายการค้านั้น เงินสดต้องมีการรับจริงหรือจ่ายจริงเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงงวดเวลาที่เกี่ยวข้องของเงินที่ได้รับมาหรือจ่ายไป ดังนั้น รายได้ ก็คือจำนวนเงินสดหรือเงินฝากธนาคารที่กิจการได้รับทั้งหมดในงวดบัญชีนั้น อันเนื่องมาจากการขายสินค้าหรือบริการต่าง ๆ รายได้ตามเกณฑ์เงินสดนี้จะไม่รวมรายได้จากการขายเชื่อ หรือการให้บริการแก่ลูกค้าแล้วยังไม่ได้รับเงิน กิจการก็จะไม่มีการบันทึกการขายหรือรายได้จนกว่าจะได้รับเงิน สำหรับค่าใช้จ่าย ก็คือจำนวนเงินสดหรือเงินฝากธนาคารที่กิจการจ่ายไปทั้งหมด เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งการจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ การจ่ายเงินซื้อสินทรัพย์ โดยที่จำนวนเงินที่จ่ายไปในงวดบัญชีนี้ทั้งหมด จะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในงวดนี้งบการเงินที่จัดขึ้นภายใต้เกณฑ์เงินสด ได้แก่ งบกระแสเงินสด

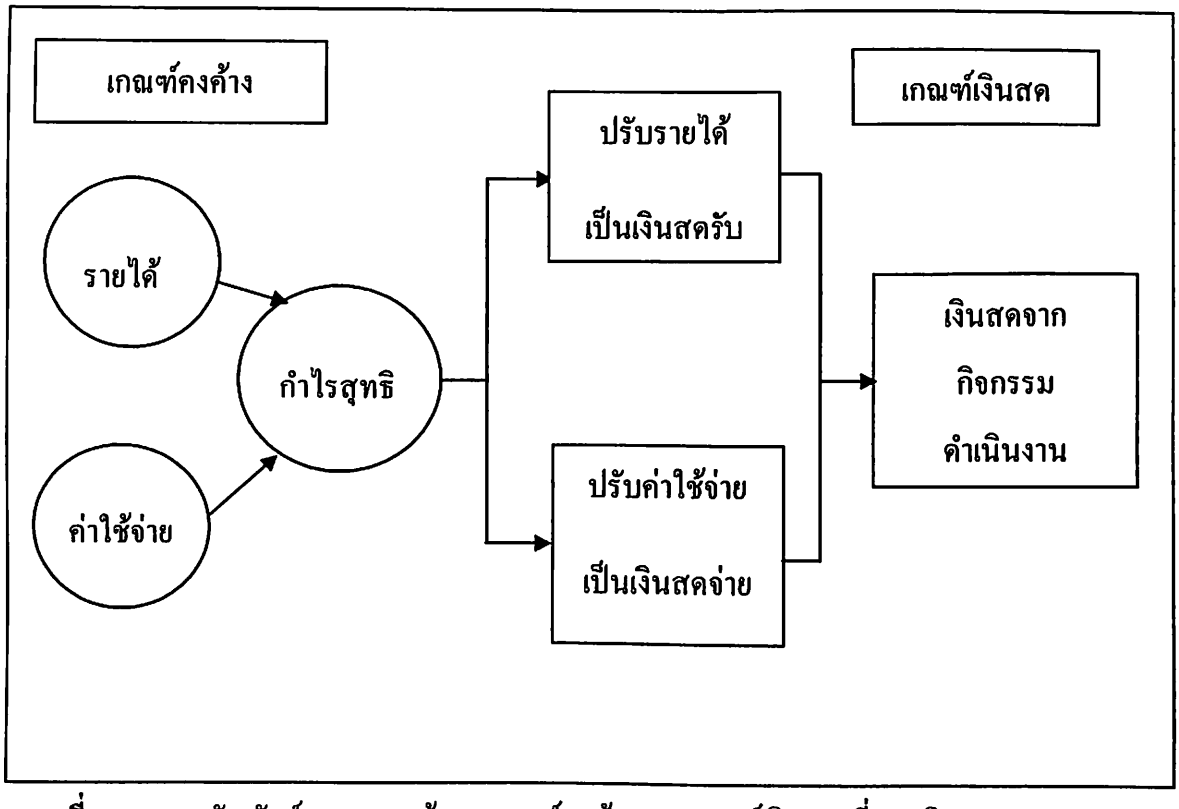

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์การแสดงข้อมูลเกณฑ์คงค้างและเกณฑ์เงินสด ที่มา: นิตยา งามแดน, การบัญชีการเงิน, 2548, หน้า 372

2. ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีได้ออกมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการบัญชีบางฉบับอาจมีทางเลือกในการจัดทำรายงานทางการเงินให้แก่กิจการ ผลจากการเลือกทางเลือกที่แตกต่างกันอาจส่งผลให้งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงฐานะการเงิน และงบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของเจ้าของแตกต่างกัน สำหรับงบกระแสเงินสด แม้กิจการจะเลือกนโยบายทางการบัญชีที่แตกต่างกัน

แต่งบกระแสเงินสดจะเหมือนกัน หากไม่คำนึงถึงผลกระทบเรื่องภาษีเงินได้อันเกิดจากการเลือกนโยบายบัญชีที่แตกต่างกันแล้ว งบกระแสเงินสดเป็นงบการเงินที่ตัดผลกระทบที่เกิดจากการเลือกนโยบายบัญชีที่แตกต่างออกไปแล้ว

วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสด

วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสดตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในอดีตของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ ผ่านทางงบกระแสเงินสดซึ่งจำแนกกระแสเงินสดในระหว่างงวดเป็นเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน

ข้อมูลเกี่ยวกับงบกระแสเงินสดของกิจการมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด และความต้องการใช้กระแสเงินสดของกิจการในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน ระยะเวลาและความแน่นอนของการก่อให้เกิดเงินสดดังกล่าว เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในอดีตของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ ผ่านงบกระแสเงินสดซึ่งจำแนกกระแสเงินสดในระหว่างงวดเป็นเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน (มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง งบกระแสเงินสด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เป็นการแก้ไขของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2551 (IAS7 : Statement of Cash Flows (Bond Volume 2009))

งบกระแสเงินสดเป็นรูปแบบหนึ่งของงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน แสดงรายการทางการเงินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดในช่วงระเวลาเวลาใดเวลาหนึ่ง และเป็นการแสดงการได้มาซึ่งเงินสด และการใช้เงินสดเป็นไปตามนโยบายของกิจการหรือไม่ แหล่งที่มาของเงินทุน เป็นการแสดงขีดความสามารถของกิจการและสภาพคล่องของกิจการ รายละเอียดในงบกระแสเงินสดเป็นการแสดงผลประกอบการ ควบคู่ไปกับงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จและเป็นการแสดงสภาพคล่องของกิจการที่ช่วยในการประเมินและทิศทางในอนาคตของกิจการได้

งบกระแสเงินสดให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่หลายๆ ฝ่ายเพื่อใช้ในการประเมินและเพื่อทราบถึงสถานการณ์ต่าง ดังนี้

1. เพื่อใช้ในการคาดคะเนกระแสเงินสดในอนาคต กำไรหรือขาดทุนในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของกิจการไม่แสดงถึงกระแสเงินสดที่แท้จริงของกิจการ กระแสเงินสดของกิจการในรอบการดำเนินงานที่ผ่านมาจะแสดงในงบกระแสเงินสดเท่านั้น

2. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานและการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ถ้าฝ่ายบริหารมีความสามารถในการจัดการเงินสดและตัดสินใจลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ธุรกิจจะเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าฝ่ายบริหารตัดสินใจผิดพลาด อาจก่อให้เกิดความเสียหายถึงขั้นล้มละลายแก่ธุรกิจเช่นกัน นักวิเคราะห์สามารถพิจารณาได้จากงบกระแสเงินสดว่าธุรกิจขยายการลงทุนด้านใดและชะลอการลงทุนด้านใด

3. เพื่อประเมินความสามารถของธุรกิจในการจ่ายเงินปันผลและดอกเบี้ยจ่ายพร้อมเงินกู้ ผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ ต้องการได้รับผลตอบแทนคือเงินปันผล เจ้าหนี้ต้องการได้รับเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ตัวเลขกำไรในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จไม่ได้แสดงถึงจำนวนเงินสดที่กิจการจะสามารถจ่ายเงินปันผล เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยได้ แต่ตัวเลขในงบกระแสเงินสดจะแสดงความสามารถทางด้านการเงินของกิจการ ดังนั้น ผู้ถือหุ้นสามารถประเมินความสามารถในการจ่ายเงินปันผล ความมั่นคงของกิจการได้จากงบกระแสเงินสด และเจ้าหนี้หรือธนาคารผู้ปล่อยเงินกู้สามารถประเมินความสามารถในการชำระหนี้ ประเมินสภาพคล่อง ความมั่นคงของกิจการเพื่อพิจารณาจากให้สินเชื่อได้จากงบกระแสเงินสด

4. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสด กำไรสุทธิสูงในเกณฑ์คงค้างไม่แสดงให้เห็นว่ากิจการมีเงินสดมาก

5. เพื่อให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเกี่ยวกับเงินสด ทราบถึงสภาพคล่องในการดำเนินธุรกิจ เป็นเครื่องมือในการวางแผนในอนาคต และทราบความสามารถในการทำกำไรของกิจการ ช่วยในการวิเคราะห์การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานของกิจการต่อไป

งบการเงินประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และงบกระแสเงินสด ซึ่งการแสดงข้อมูลของแต่ละงบมีความแตกต่างกันตามลักษณะของงบ แต่ละงบมีความหมายและแสดงข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยมีความสัมพันธ์กันตามช่วงระยะ เมื่อพิจารณางบการเงินหากวิเคราะห์งบทั้งสามควบคู่กัน จะทำให้เห็นภาพรวมและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการได้กว้าง ถูกต้องและกระจ่างมากขึ้น

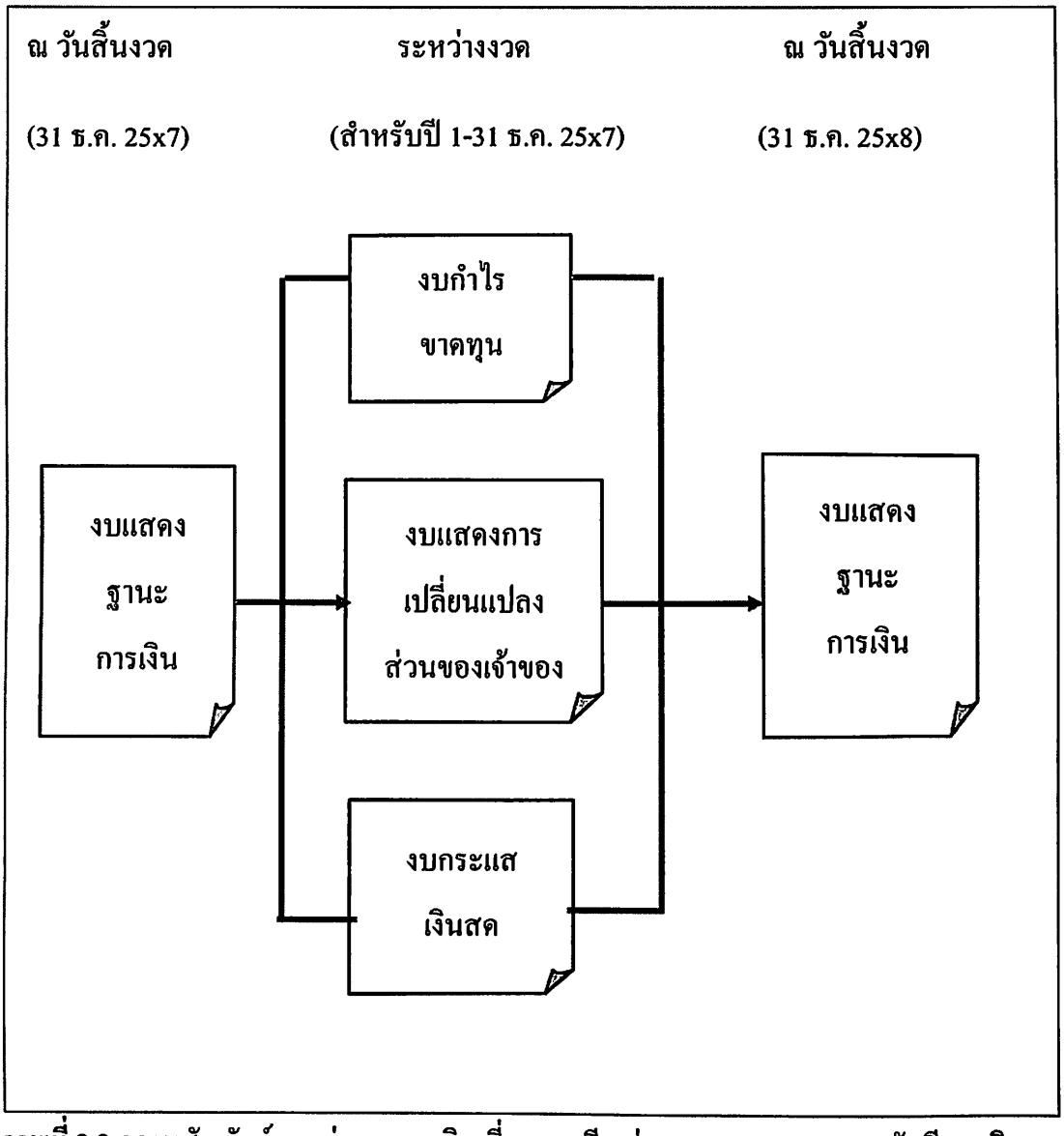

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างงบการเงิน ที่มา: อรุณี อย่างธาราและคณะ, การบัญชีการเงิน, 2549, หน้า 3-2

ความสำคัญของงบกระแสเงินสด

ผู้บริหารมีประสิทธิภาพ บุคลากรมีความสามารถในการดำเนินงาน ที่ตั้งทำเลของกิจการเหมาะสมและเป็นศูนย์กลาง สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของปัจจัยพื้นฐานที่ดีของกิจการ แต่ในที่สุดแล้วจะมีเพียงกิจการที่มีทรัพยากรทางการเงินที่พอเพียงเท่านั้นที่สามารถใช้โอกาสที่ดีเหล่านั้นบรรลุสู่ความสำเร็จ ดังนั้น การประเมินจุดแข็งจุดอ่อนทางการเงินของกิจการจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน

งบการเงินเป็นรายงานซึ่งนักบัญชีจัดทำขึ้นให้แก่ผู้ใช้งบการเงินภายในและภายนอกกิจการ นักบัญชีจัดทำงบการเงินโดยถือหลักความสม่ำเสมอ เป็นเอกสารที่มีข้อมูลมีความหมาย ซึ่งเปิดเผยถึงรายได้ รายจ่าย ทรัพย์สิน หนี้สินและส่วนของเจ้าของในลักษณะที่เชื่อถือได้

งบการเงินที่กิจการให้ความสำคัญประกอบด้วย งบแสดงฐานะการเงิน เป็นงบที่แสดงที่ฐานะกิจการ แสดงทรัพยากรและข้อผูกพัน ว่า ณ วันใดวันหนึ่งกิจการมีสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนมากน้อยเป็นสัดส่วนอย่างไร และงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นงบที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ กิจการมีผลการดำเนินงานกำไรหรือขาดทุนอย่างไร โดยเป็นการรับรู้ด้วยตัวเลขทางบัญชี บางรายการอาจยังไม่มีการรับเงินสดจริง เช่น ขายเชื่อ รายการดังกล่าวกิจการรับรู้รายได้ยอดขาย แต่ในความเป็นจริงกิจการยังไม่ได้รับเงินสดจากการขายดังกล่าว หรือรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแต่ไม่กระทบกับกระแสเงินสดจริง เช่น ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร รายการดังกล่าวกิจการรับรู้ค่าใช้จ่ายในแต่ละปี แต่ไม่มีกระแสเงินสดออกจากกิจการ กำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จจึงเป็นกำไรที่ไม่ใช่กระแสเงินสดหรือแสดงสภาพคล่องของกิจการได้อย่างแท้จริง

สำหรับงบกระแสเงินสดแสดงการเปลี่ยนแปลง การได้มา และใช้ไปของเงินสด หรือรายการเทียบเท่าเงินสด ในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง โดยรับรู้ตามเกณฑ์เงินสด (Accrual) เป็นการปรับรายการจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จหรืองบแสดงฐานะการเงิน ที่ไม่กระทบกระแสเงินสดเพื่อให้แสดงให้เห็นกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นในกิจการจริงและกระแสเงินสดคงเหลือที่หมุนเวียนจริง

มีกิจการหลายแห่งล้มละลายไปทั้งๆ ที่ขณะนั้นงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จแสดงผลการดำเนินงานว่ากิจการมีกำไร ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าเหตุใดกิจการเหล่านั้นจึงล้มละลายได้ทั้งที่ยังมีกำไรสูงอยู่ จึงนำไปสู่ความคิดว่า งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จนั้นเป็นงบที่ทำขึ้นจากเกณฑ์คงค้าง แต่มิได้แสดงให้เห็นถึงกระแสเงินสดที่ไหลเข้าและไหลออกในแต่ละช่วงเวลา งบกระแสเงินสดจึงมีบทบาทและความสำคัญควบคู่ไปกับงบแสดงฐานะการเงิน และงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ตัวอย่างเช่น บริษัท Enron จำกัด เป็นบริษัทการค้าพลังงานชั้นนำของโลกที่มีจุดเริ่มต้นมาจากธุรกิจก๊าซธรรมชาติและไฟฟ้า ที่แสดงงบกำไรของบริษัทในงบกำไรจำนวนมหาศาลเป็นเพียงตัวเลขด้านเดียว แต่ในความจริง บริษัทมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก และไม่มีกระแสเงินสดทำให้บริษัทขาดสภาพคล่องนำมาสู่การล้มละลายในที่สุด หรือ บริษัท เวิร์ลดคอม คอร์ปอเรชั่น จำกัด เป็นบริษัทโทรคมนาคมขนาดใหญ่ของสหรัฐอเมริกา บันทึกรายการค่าใช้จ่ายเป็นรายการลงทุนแล้วตัดจ่ายทีละปี วิธีการดังกล่าวทำให้ผลการดำเนินงานของเวิร์ลดคอมมีค่าใช้จ่ายไม่เป็นไปตามจริง พร้อมกับผลกำไรสูงเกินจริง นำมาสู่การล้มละลายในที่สุดเช่นกัน

งบกระแสเงินสดเป็นงบที่มีความสำคัญต่อการวางแผนและจัดการสภาพคล่องของกิจการเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนมาใช้จ่ายในกิจการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ช่วยให้กิจการสามารถบริหารจัดการเงินสดและเป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณเงินสดในอนาคต

ในการวางแผนของฝ่ายบริหาร งบกระแสเงินสดเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนเกี่ยวกับจำนวน ระยะเวลา และลักษณะของเงินทุน การวางแผนจะต้องมีการประเมินเงินทุนที่จะต้องใช้ในสินทรัพย์ถาวร เงินทุนหมุนเวียน จ่ายปันผล และจ่ายชำระหนี้สินที่ถึงกำหนดในการวางแผน

ดังนั้น ด้วยประโยชน์และการแสดงข้อมูลของงบกระแสเงินสดจึงมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับงบแสดงฐานะการเงิน และงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ถ้าขาดงบใดงบหนึ่งจะทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์กิจการได้อย่างถี่ถ้วน ทำให้บริษัทที่จดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์ถูกบังคับให้ต้องจัดทำงบกระแสเงินสดเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินด้วย เพื่อความโปร่งใส ลดการทุจริต และประโยชน์ของผู้ใช้งบการเงินทั้งผู้บริหารและนักลงทุน

ประโยชน์ของงบกระแสเงินสด

1. งบกระแสเงินสดเมื่อใช้ประกอบกับงบอื่นๆ ของงบการเงิน จะให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ โครงสร้างทางการเงินของกิจการ รวมถึงสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้ และความสามารถของกิจการในการจัดการเกี่ยวกับจำนวนเงินและระยะเวลาของกระแสเงินสดเพื่อปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และโอกาส ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดให้ประโยชน์ในการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด และทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถไปสร้างแบบจำลองเพื่อประเมินและเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการที่ต่างกัน รวมทั้งช่วยเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของผลการดำเนินงานที่นำเสนอโดยกิจการที่แตกต่างกันได้ เนื่องจากได้ตัดผลกระทบที่เกิดจากการใช้วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่แตกต่างสำหรับรายการและเหตุการณ์ที่เหมือนกันออกไปแล้ว เหลือแสดงรายละเอียดกระแสเงินสดจริงในกิจการ

2. ข้อมูลในอดีตของกระแสเงินสด ใช้เป็นตัวบ่งชี้ถึงจำนวนเงิน ระยะเวลา และความแน่นอนของกระแสเงินสดในอนาคต เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องของการประเมินกระแสเงินสดในอนาคตที่ได้จัดทำในอดีต และใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถใน

การทำกำไร และกระแสเงินสดสุทธิ และผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา (มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555))

3. เป็นข้อมูลในการวางแผนในการบริหารเงินสด การกำหนดทิศทางกิจการ การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบายและเพียงพอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด งบกระแสเงินสดช่วยวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการดำเนินการควบคู่ไปกับงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และเป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิตามเกณฑ์เงินคงค้าง (Accrual Basis) และเกณฑ์เงินสด (Cash Basis)

4. สามารถใช้เป็นข้อมูลในการประเมินความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางการเงินและทรัพย์สินสุทธิของกิจการ

5. นักลงทุนและผู้ใช้งบสามารถวิเคราะห์และประเมินได้ว่า บริษัทมีความสามารถจัดการเงินได้ดีเพียงใด นั่นคือ สามารถปรับจำนวนเงินและเวลาของการได้มาซึ่งกระแสเงินสดให้สอดคล้องกับความจำเป็นหรือนโยบายของบริษัท หรือความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นกับบริษัทเพื่อให้บริษัทดำเนินงานอย่างราบรื่น

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด ระบุ รายการเทียบเท่าเงินสด เป็นรายการที่กิจการถือไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการจ่ายชำระภาระผูกพันระยะสั้นมากกว่าเพื่อการลงทุนหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เงินลงทุนที่จะถือได้ว่าเป็นรายการเทียบเท่าเงินสดจะต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดในจำนวนที่ทราบได้ และต้องมีความเสี่ยงที่ไม่มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่า ดังนั้น โดยปกติเงินลงทุนจะถือเป็นรายการเทียบเท่าเงินสดได้ก็ต่อเมื่อเงินลงทุนนั้นมีวันครบกำหนดในระยะสั้น กล่าวคือ 3 เดือน หรือน้อยกว่านับจากวันที่ได้มา เงินลงทุนในหุ้นไม่ถือเป็นรายการเทียบเท่าเงินสด เว้นแต่โดยเนื้อหาสาระแล้วเงินลงทุนนั้นเป็นรายการเทียบเท่าเงินสด เช่น ในกรณีของหุ้นบุริมสิทธิที่ซื้อเมื่อหุ้นนั้นใกล้วันครบกำหนด และมีการระบุวันที่ไถ่ถอนอย่างแน่ชัด

เงินกู้ยืมธนาคาร ตามปกติจะพิจารณาว่าเป็นกิจกรรมจัดหาเงิน แต่สำหรับบางประเทศเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารที่มีลักษณะจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเงินสดของกิจการในกรณีเช่นนี้ เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารจะถือรวมเป็นองค์ประกอบของเงินสดและ

รายการเทียบเท่าเงินสด ซึ่งข้อตกลงกับธนาคารในลักษณะนี้จะเห็นได้จากการที่ยอดคงเหลือในบัญชีเงินฝากธนาคารมักจะมีความผันผวนจากยอดบวกเป็นยอดเงินเบิกเกินบัญชี

กระแสเงินสดไม่รวมการเคลื่อนไหวของรายการที่ประกอบกันขึ้นเป็นเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวเป็นส่วนของการบริหารเงินสดของกิจการมากกว่าเป็นส่วนของกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน หรือกิจกรรมจัดหาเงิน การบริหารเงินสดรวมถึงการนำเงินสดส่วนเกินไปลงทุนในรายการเทียบเท่าเงินสด

การตัดสินใจทางด้านการเงิน

การตัดสินใจทางด้านการเงินแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Operating Decisions)
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน (Investing Decisions)
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงิน (Financing Decisions)

Brealey and Myers (1984) Solomon and Pringle (1980) ตั้งข้อสังเกตว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงิน ขณะเดียวกันการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดหาเงินมีส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน นอกจากนี้การแยกความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดหาเงินและความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดหาเงินออกจากการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานจะช่วยให้กิจการได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจทางด้านการเงินยิ่งขึ้น โดยทั่วการตัดสินใจเกี่ยวกับงานดำเนินการจะเกี่ยวข้องกับประเด็นคำถาม ต่อไปนี้

1. กิจการควรจะขายสินค้าหรือให้บริการประเภทใด
2. กิจการควรจะจัดหาสินค้าและบริการประเภทใด
3. กิจการควรจะว่าจ้างแรงงานประเภทใด ในอัตราค่าจ้างเท่าไร
4. กิจการควรจะเช่าที่ดิน อาคาร หรือเครื่องจักรอุปกรณ์ชนิดใด

ขณะที่การตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนจะเกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามต่อไปนี้

1. กิจการควรจะลงทุนในสินทรัพย์เป็นจำนวนเงินเท่าไร
2. กิจการควรจะลงทุนในสินทรัพย์ชนิดใด

ในทรรศนะทางด้านเงิน การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาสินทรัพย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการลงทุนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าการตัดสินใจนั้นจะเกี่ยวข้องกับการจัดหาสินทรัพย์ระยะยาว เช่น ที่ดิน

อาคาร และอุปกรณ์ หรือสินทรัพย์ระยะยาวอื่นๆ หรือการจัดหาสินทรัพย์ระยะสั้น เช่น สินค้า ลูกหนี้การค้า แต่เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ทางด้านการเงิน การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาสินทรัพย์ระยะยาวถือเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน ขณะที่การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาสินทรัพย์ระยะสั้นถือเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงินยังขึ้นอยู่กับขนาดและโครงสร้างทางการเงินของกิจการตลอดจนกระแสเงินสดที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการลงทุนในสินทรัพย์ใหม่ๆ โดยที่กระแสเงินสดดังกล่าวอาจได้มาจากแหล่งภายในหรือแหล่งภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีที่กระแสเงินสดนั้นได้มาจากแหล่งภายนอกกิจการจะต้องพิจารณาด้วยว่ากระแสเงินสดนั้นได้มาจากการกู้ยืมหรือได้มาจากผู้ถือหุ้น

ในทรรศนะทางด้านการเงิน แม้ว่าการติดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงินจากแหล่งเงินกู้ระยะยาว เช่น การออกตราสารหนี้ การจำนองและการกู้ยืมเงิน ถือว่าไม่แตกต่างไปจากการจัดหาเงินจากแหล่งเงินกู้ระยะสั้น ไม่ว่าแหล่งเงินกู้นั้นจะได้มาจากธนาคารหรือเจ้าหนี้การค้าก็ตาม แต่เพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านการวิเคราะห์ทางการเงิน การตัดสินใจเกี่ยวกับการกู้ยืมระยะยาวถือว่าเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงิน ขณะที่การตัดสินใจเกี่ยวกับการกู้ยืมระยะสั้นถือว่าเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน

การจำแนกกระแสเงินสดของกิจการ

งบกระแสเงินสดสะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงในเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดในระหว่างงวดบัญชี ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้นสามารถอธิบายผ่านการจำแนกกระแสเงินสดของกิจการออกเป็น 3 กิจกรรม ต่อไปนี้

1. กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flows from Operating Activities)
2. กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (Cash Flows from Investing Activities)
3. กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Cash Flows from Financing Activities)

ในการจัดทำงบกระแสเงินสดนั้น จะเริ่มต้นด้วยกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ตามด้วยกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน จากนั้นเมื่อรวมกระแสเงินสดของทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว ก็คือ เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในระหว่างงวดบัญชี และเมื่อนำมาบวกกับเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวดบัญชี ก็จะได้เท่ากับเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันสิ้นงวดบัญชี ซึ่งจำนวนดังกล่าวต้องเท่ากับเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดที่แสดงในงบดุล ณ วันสิ้นงวดบัญชี

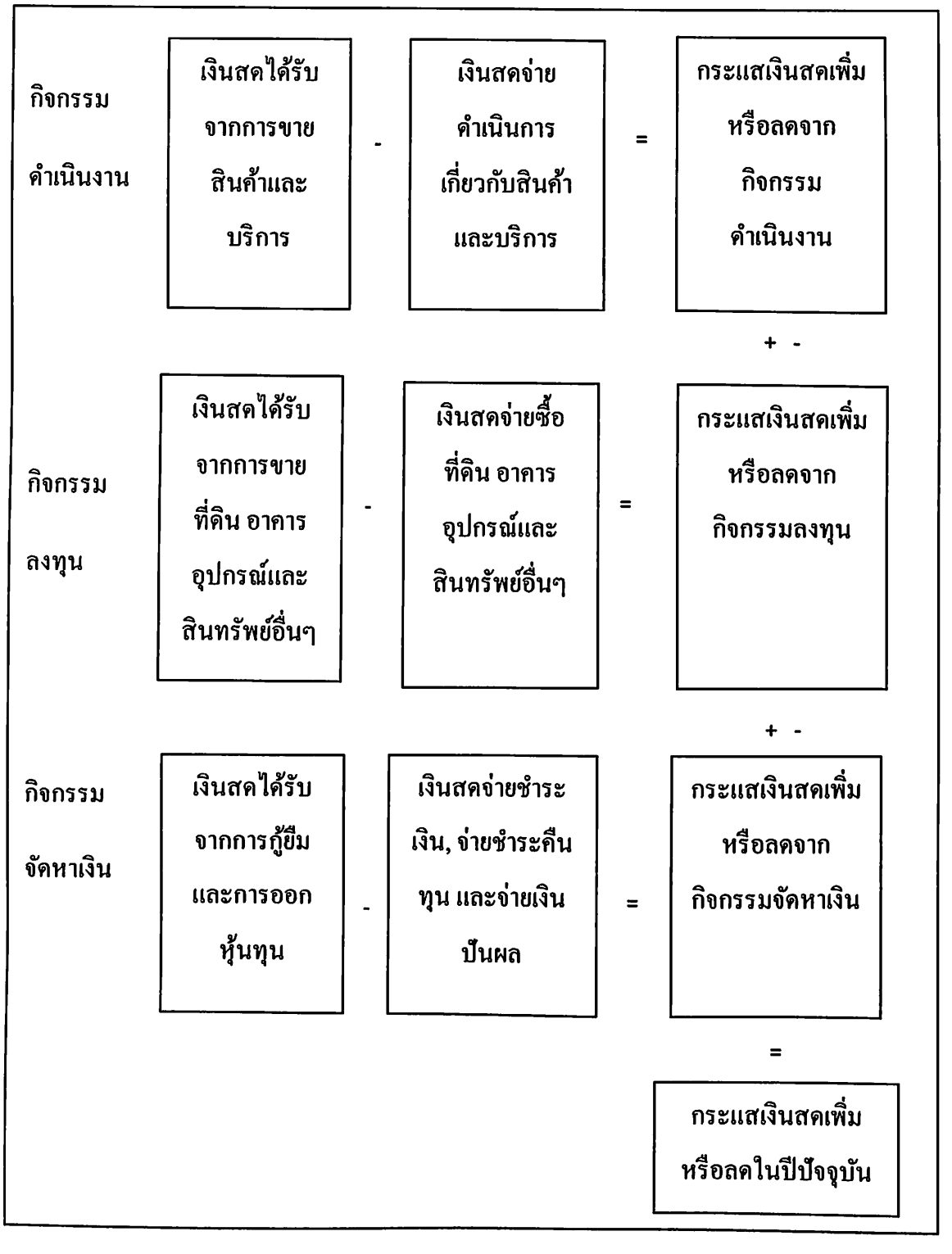

ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์กระแสเงินสดเพิ่มลดในปีปัจจุบัน ที่มา: อรุณี อย่างธาราและคณะ, การบัญชีการเงิน, 2549, หน้า 15-2

สภาวิชาชีพบัญชี ได้ให้คำนิยามของคำว่า กระแสเงินสด (Cash Flows) หมายถึง การได้มาและการใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ตัวอย่างรายการที่ก่อให้เกิดกระแสเงินสด เช่น

1. กิจการได้รับเงินสดจากการชำระหนี้ของลูกหนี้การค้า
2. กิจการซื้อที่ดินและอาคารสำนักงานเป็นเงินสด
3. กิจการได้รับเงินสดจากการจำหน่ายหุ้นสามัญ
4. กิจการจ่ายชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจ่ายให้แก่ธนาคาร
5. กิจการจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด ให้คำนิยามของคำว่า กระแสเงินสด หมายถึง การเข้าและออกเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

ตัวอย่างรายการที่ก่อให้เกิดกระแสเงินสด เช่น กิจการได้รับเงินสดจากการชำระหนี้ของลูกหนี้การค้า, กิจการซื้อที่ดินและอาคารสำนักงานเป็นเงินสด, กิจการได้รับเงินสดจากการจำหน่ายหุ้นสามัญ, กิจการจ่ายชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจ่ายให้กิจการ, กิจการจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ เป็นต้น

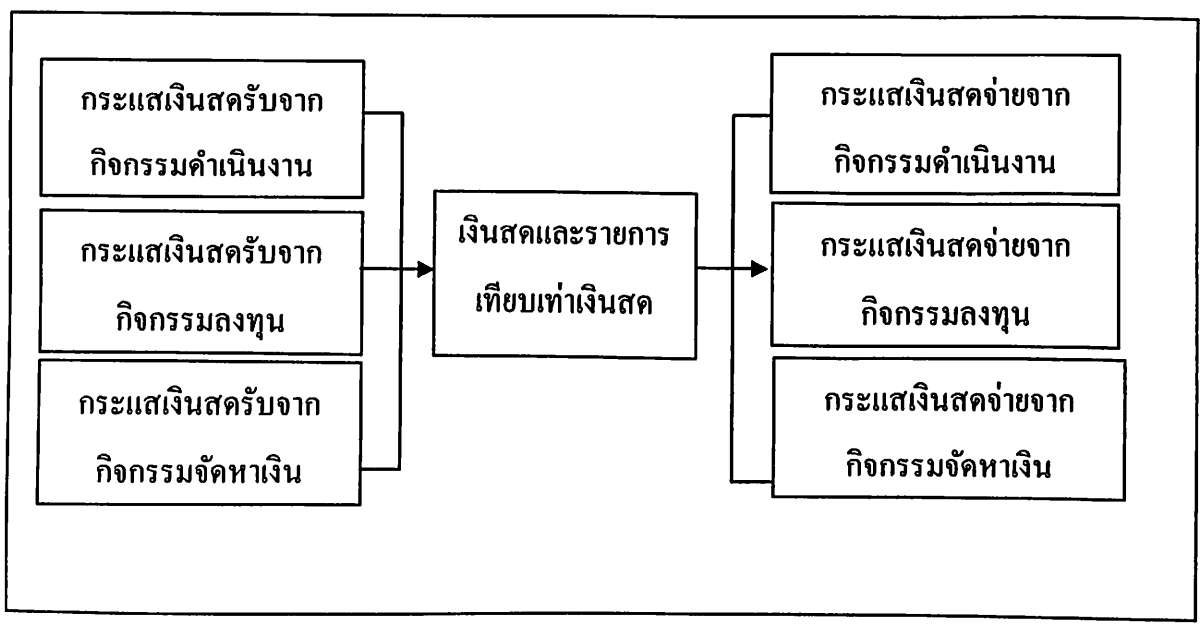

ภาพที่ 2.4 การจำแนกกระแสเงินสดของกิจการ ที่มา: ภาคภูมิ วณิชธนานนท์, การบัญชีการเงิน, 2553, 12-5

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flow from Operating: CFO)

จำนวนเงินของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมดำเนินงานจะเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่แสดงถึงความสามารถในการดำเนินงานขอกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่เพียงพอที่จ่ายชำระเงินกู้ยืม เพื่อการดำเนินงานของกิจการ เพื่อจ่ายเงินปันผล และเพื่อการลงทุนใหม่ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาการจัดหาเงินจากแหล่งเงินภายนอก ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละรายการของกระเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานที่เกิดขึ้นในอดีตจะเป็นประโยชน์เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลอื่น ทำให้สามารถพยากรณ์กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานในอนาคตได้

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด หัวข้อกิจกรรมดำเนินงาน หน้า 6 ระบุ จำนวนเงินของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมดำเนินงานจะเป็นข้อบ่งชี้ที่สำคัญที่แสดงถึงความสามารถในการดำเนินงานของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่เพียงพอเพื่อจ่ายชำระเงินกู้ยืม เพื่อการดำเนินงานของกิจการ เพื่อจ่ายเงินปันผล และเพื่อการลงทุนใหม่ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาการจัดหาเงินจากแหล่งเงินภายนอก ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละรายการของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในอดีตจะเป็นประโยชน์เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลอื่นในการพยากรณ์กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานในอนาคต

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจะเกิดจากกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ ดังนั้น โดยทั่วไปจะเป็นผลมาจากรายการต่างๆ และเหตุการณ์อื่นที่เกิดขึ้นในการคำนวณกำไรหรือขาดทุน ตัวอย่างของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน คือ

1. เงินสดรับจากการขายสินค้าและการให้บริการ
2. เงินสดรับจากรายได้ค่าสิทธิ ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้าและรายได้อื่น
3. เงินสดจ่ายผู้ขายสำหรับสินค้าและบริการ
4. เงินสดจ่ายแก่พนักงานและจ่ายแทนพนักงาน
5. เงินสดรับและจ่ายของกิจการประกันภัย สำหรับเบี้ยประกันภัยและค่าสินไหมทดแทน ค่ารายปีและผลประโยชน์อื่นตามกรมธรรม์
6. เงินสดจ่ายหรือได้รับคืนค่าภาษีเงินได้ ยกเว้นหากรายการดังกล่าวสามารถระบุเจาะจงได้กับกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน
7. เงินสดรับและจ่ายจากสัญญาที่ถือไว้เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้า

รายการบางรายการ เช่น การขายโรงงาน อาจทำให้เกิดผลกำไร หรือขาดทุนซึ่งจะรวมอยู่ในกำไรหรือขาดทุนที่รับรู้กระแสเงินสดที่เกี่ยวข้องกับรายการดังกล่าวเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน เงินสดจ่ายเพื่อผลิตหรือเพื่อซื้อสินทรัพย์ซึ่งถือไว้เพื่อให้ผู้อื่นเช่า และต่อมาถือไว้เพื่อขายตามที่อธิบายไว้ในย่อหน้าที่ 68ก ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 16 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ถือเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน เงินสดรับจากค่าเช่า และการขายสินทรัพย์ในเวลาต่อมา ถือเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเช่นกัน

กิจการอาจถือหลักทรัพย์และเงินให้กู้ยืมเพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้า ในกรณีเช่นนั้น หลักทรัพย์เหล่านั้นจะมีลักษณะคล้ายกับสินค้าคงเหลือที่ซื้อมาเพื่อขายต่อ ดังนั้น กระแสเงินสดที่เกิดจากการซื้อและขายหลักทรัพย์เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้าจะจัดเป็นกิจกรรมดำเนินงาน ในทำนองเดียวกัน เงินสดจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมโดยสถาบันการเงิน ตามปกติจะจัดเป็นกิจกรรมดำเนินงานเนื่องจากเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ

กระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ เช่น จากการขายสินค้า จากการจ่ายภาษีเงินได้ จากการจ่ายดอกเบี้ย จากการซื้อสินค้า การจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่าง ๆ รวมถึงรายได้อื่น ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงานของกิจการ เป็นต้น

กิจกรรม เงินสดที่ได้รับจากกิจกรรมตามปกติของกิจการ เงินสดที่ได้รับจากลูกค้า เงินสดที่จ่ายสำหรับค่าซื้อสินค้าและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

บัญชีที่เกี่ยวข้อง สินทรัพย์หมุนเวียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน (ลูกหนี้ สินค้าคงเหลือและค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ฯลฯ) และหนี้สินหมุนเวียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน (เจ้าหนี้และค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ฯลฯ)

การเปลี่ยนแปลงใน<u>สินทรัพย์</u>ดำเนินงาน

1. กรณี สินทรัพย์เพิ่มขึ้น จะเป็น ค่าลบ
2. กรณี สินทรัพย์ลดลง จะเป็น ค่าบวก

เมื่อกิจการมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้น แสดงว่า มีการจ่ายเงินออกเพื่อซื้อสินทรัพย์ เกิดกระแสเงินไหลออก และเมื่อสินทรัพย์ลดลง แสดงว่ามีการขายสินทรัพย์ กิจการได้รับเงิน เกิดกระแสเงินไหลเข้า

การเปลี่ยนแปลงใน<u>หนี้สิน</u>ดำเนินงาน

1. กรณี หนี้สินเพิ่มขึ้น จะเป็น ค่าบวก
2. กรณี หนี้สินลดลง จะเป็น ค่าลบ

เมื่อกิจการมีหนี้สินเพิ่มขึ้น แสดงว่ากิจการมีการกู้ยืมเงินมา ทำให้เกิดเจ้าหนี้ กิจการได้รับที่กู้มา เกิดกระแสเงินไหลเข้ากิจการ เมื่อหนี้สินลดลง แสดงว่า เจ้าหนี้หรือยอดเงินกู้ลดลง เกิดจากกิจการนำเงินไปชำระ ทำให้เกิดกระแสเงินไหลออก

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (Cash Flow from Investing: CFI)

การแยกเปิดเผยข้อมูลของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมลงทุนมีความสำคัญเพราะกระแสเงินสดดังกล่าวแสดงให้เห็นรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเพื่อซื้อทรัพยากรต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดรายได้และกระแสเงินสดรับในอนาคตด้วย

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด หัวข้อกิจกรรมลงทุน หน้า 7 ระบุ กิจกรรมลงทุน การเปิดเผยข้อมูลของงบกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมลงทุนแยกต่างหากมีความสำคัญ เนื่องจากกระแสเงินสดดังกล่าวแสดงให้เห็นรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดรายได้และกระแสเงินสดในอนาคต เฉพาะรายจ่ายที่ส่งผลให้เกิดการรับรู้สินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงินเท่านั้นที่สามารถจัดประเภทเป็นกิจกรรมลงทุน ตัวอย่างของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมลงทุน คือ

1. เงินสดที่จ่ายเพื่อซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สินทรัพย์ไม่มีตัวตนและสินทรัพย์ระยะยาวอื่น รายจ่ายดังกล่าวให้รวมถึงเงินสดจ่ายที่เป็นต้นทุนในการพัฒนาสินทรัพย์ และเงินสดจ่ายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ที่กิจการสร้างขึ้นเอง

2. เงินสดรับจากการขายที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน และสินทรัพย์ระยะยาวอื่น

3. เงินสดที่จ่ายเพื่อได้มาซึ่งตราสารทุนหรือตราสารหนี้ของกิจการอื่น และส่วนได้เสียในการร่วมค้า (นอกเหนือจากเงินสดที่จ่ายเพื่อได้มาซึ่งตราสารที่จัดเห็นรายการเทียบเท่าเงินสดหรือที่ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้า)

4. เงินสดรับจากการขายตราสารทุนหรือตราสารหนี้ของกิจการอื่น และส่วนได้เสียในการร่วมค้า (นอกเหนือจากเงินสดรับจากการขายตราสารที่จัดเป็นรายการเทียบเท่าเงินสดหรือที่ถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้า)

5. เงินสดจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมแก่บุคคลอื่น (นอกเหนือจากเงินจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมโดยสถาบันการเงิน)

6. เงินสดรับชำระคืนจากเงินจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมแก่บุคคลอื่น (นอกเหนือจากเงินจ่ายล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมโดยสถาบันการเงิน)

7. เงินสดที่จ่ายเพื่อซื้อสัญญาฟิวเจอร์และสัญญาฟอร์เวิด สัญญาให้สิทธิ์เลือก และสัญญาแลกเปลี่ยน ยกเว้นเมื่อสัญญาดังกล่าวนั้นถือไว้เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้า หรือเป็นการจ่ายที่จัดเป็นกิจกรรมจัดหาเงิน

8. เงินสดรับจากการขายสัญญาฟิวเจอร์และสัญญาฟอร์เวิด สัญญาให้สิทธิ์เลือก และสัญญาแลกเปลี่ยน ยกเว้นเมื่อสัญญาดังกล่าวนั้นถือไว้เพื่อซื้อขายหรือเพื่อค้า หรือเป็นการจ่ายที่จัดเป็นกิจกรรมจัดหาเงิน

ในกรณีที่สัญญานำไปใช้เป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงของรายการที่สามารถระบุได้ กระแสเงินสดที่เกิดจากสัญญาดังกล่าวให้จัดประเภทในลักษณะเดียวกับกระแสเงินสดของรายการที่ถูกป้องกัน

กระแสเงินสดที่เกิดจากการซื้อและจำหน่ายสินทรัพย์ถาวรและเงินลงทุนระยะสั้นและระยะยาวต่างๆ นอกจากนี้ยังอาจจะรวมถึงดอกเบี้ยรับ และเงินปันผลที่ได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์ลงทุนต่างๆ

กิจกรรม เงินสดที่ใช้ในการซื้อสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน เงินสดที่ได้รับจากการขายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน รวมทั้งการซื้อและขายเงินลงทุนระยะสั้น

บัญชีที่เกี่ยวข้อง สินทรัพย์ที่ไม่หมุนเวียนทุกรายการและสินทรัพย์หมุนเวียนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน

รายการรับเงิน (มีผลทำให้ <u>เงินสดเพิ่มขึ้น</u>)

1. ขายที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
2. ขายสินทรัพย์ถาวร
3. เงินลงทุนชั่วคราวลดลง
4. ขายเงินลงทุนระยะยาว

รายการจ่ายเงิน (มีผลทำให้ <u>เงินสดลดลง</u>)

1. ซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์
2. ซื้อสินทรัพย์ถาวร
3. เงินลงทุนชั่วคราวเพิ่มขึ้น
4. ซื้อเงินลงทุนระยะยาว
5. เงินสดจ่ายเพื่อซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน
6. เงินให้กู้ยืมแก่บริษัทย่อยเพิ่มขึ้น

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Cash Flow from Financing: CFF)

การแยกเปิดเผยข้อมูลของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีความสำคัญ เพราะจะเป็นประโยชน์ในการคาดคะเนสิทธิเรียกร้องในกระแสเงินสดในอนาคตจากผู้ให้เงินทุนแก่กิจการ

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด หัวข้อกิจกรรมจัดหาเงิน หน้า 8 ระบุ กิจกรรมจัดหาเงิน การเปิดเผยข้อมูลของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมจัดหาเงินแยกต่างหากมีความสำคัญ เนื่องจากจะเป็นประโยชน์ในการคาดคะเนสิทธิเรียกร้องในกระแสเงินสดในอนาคตจากผู้ให้เงินทุนแก่กิจการ ตัวอย่างของกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมจัดหาเงิน คือ

1. เงินสดรับจากการออกหุ้นหรือตราสารทุนอื่น
2. เงินสดที่จ่ายให้กับผู้เป็นเจ้าของเพื่อซื้อหรือไถ่ถอนหุ้นของกิจการนั้น
3. เงินสดรับจากการออกหุ้นกู้ เงินกู้ยืม ตั๋วเงิน พันธบัตร การจำนอง และเงินกู้ยืมระยะสั้นหรือระยะยาวอื่น
4. เงินสดที่จ่ายชำระเงินกู้ยืม
5. เงินสดที่ผู้เช่าจ่ายเพื่อลดจำนวนหนี้สินซึ่งเกิดขึ้นจากสัญญาเช่าที่มีลักษณะเป็นสัญญาเช่าการเงิน

กระแสเงินสดที่เกิดจากการจัดหาเงินทุนในหนี้สินระยะยาว และส่วนของเจ้าของ เช่น การกู้ยืมและการชำระหนี้คืน การออกหุ้นทุนเพิ่มและการเงินปันผล เป็นต้น

กิจกรรม เงินสดที่ได้รับจากการกู้ยืมระยะยาวและการออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ การจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว การจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น การกู้ยืนระยะสั้นและการจ่ายคืน

บัญชีที่เกี่ยวข้อง หนี้สินระยะยาวทุกประเภท ส่วนของทุน การกู้ยืมระยะสั้น และเงินปันผลค้างจ่าย

รายการรับเงิน (มีผลทำให้ <u>เงินสดเพิ่มขึ้น</u>)

1. การกู้ยืมเงินระยะสั้น
2. เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารเพิ่มขึ้น
3. การกู้ยืมเงินระยะยาวจากสถาบันการเงิน
4. การออกหุ้นสามัญ
5. การออกจำหน่ายหุ้นกู้

รายการจ่ายเงิน (มีผลทำให้ <u>เงินสดลดลง</u>)

1. ชำระเงินกู้ยืมระยะสั้น
2. เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารลดลง
3. ชำระเงินกู้ยืมระยะยาว
4. จ่ายเงินปันผล

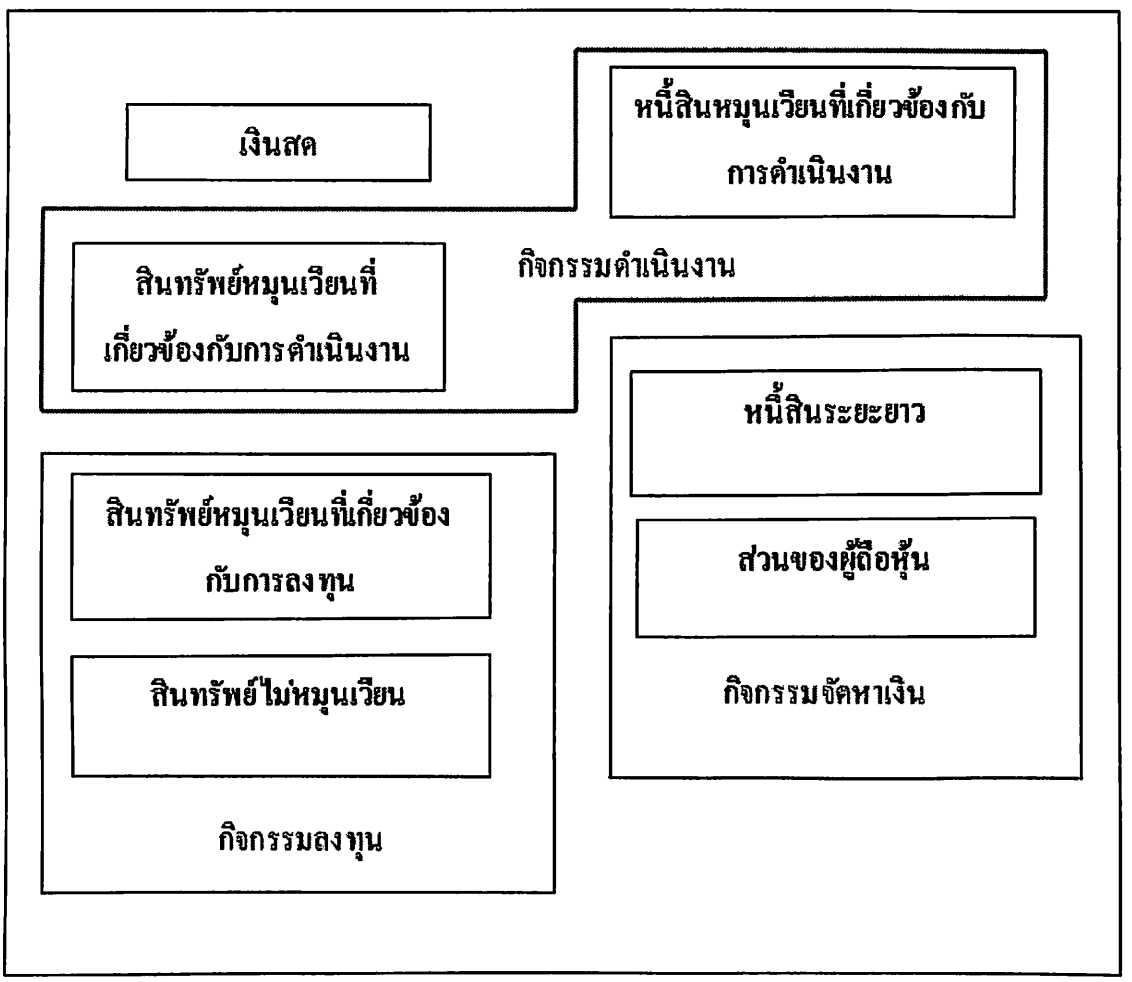

ภาพที่ 2.5 รายละเอียดบัญชีในงบแสดงฐานะการเงินที่ต้องแสดงในงบกระแสเงินสด ที่มา: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การบัญชีชั้นกลาง 2 และการรายงานทางการเงิน, 2552, หน้า 12-8

งบกระแสเงินสดควรแสดงกระแสเงินสดที่ได้มาจากกิจกรรมดำเนินงานสูง จึงจะแสดงให้เห็นว่ากิจการนั้นมีการดำเนินงานที่แข็งแกร่งยั่งยืน เพราะกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานส่วนใหญ่จะได้มาจากเงินสดที่ได้รับจากการขายสินค้าและให้บริการซึ่งเป็นกิจกรรมหลักที่เป็นวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งกิจการ

รูปแบบและโครงสร้างงบกระแสเงินสด

การจัดทำบัญชีในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นไปตามเกณฑ์คงค้างทำให้ทราบถึงรายการหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งด้านรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี โดยไม่ได้คำนึงว่ารายการดังกล่าวมีการรับจ่ายเงินหรือไม่ แต่การจัดทำงบกระแสเงินสดเป็นการจัดทำตามเกณฑ์เงินสดสามารถแสดงถึงการรับจ่ายเงินสดในรอบระยะเวลาบัญชีนั้นๆ ได้ทันที

สมการแสดงแหล่งที่มาของเงินสดของกิจการ สามารถแสดงได้โดย โดยเริ่มจากสมการทางบัญชีทั่วไป ได้แก่

สินทรัพย์ = หนี้สิน + ส่วนของเจ้าของ

สินทรัพย์หมุนเวียน + สินทรัพย์ถาวร = หนี้สินหมุนเวียน + หนี้สินระยะยาว + ส่วนของเจ้าของ

เงินสด + สินทรัพย์หมุนเวียนนอกจากเงินสด + สินทรัพย์ถาวร = หนี้สินหมุนเวียน + หนี้สินระยะยาว + ส่วนของเจ้าของ

เงินสด = หนี้สินระยะยาว + ส่วนของเจ้าของ – (สินทรัพย์หมุนเวียนนอกจากเงินสด – หนี้สินหมุนเวียน – สินทรัพย์ถาวร)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2555) เรื่อง งบกระแสเงินสด ให้คำนิยาม 3 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมดำเนินงาน หมายถึง กิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ และกิจกรรมอื่นที่มิใช่กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน

กิจกรรมลงทุน หมายถึง การได้มาและจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ซึ่งไม่รวมอยู่ในรายการเทียบเท่าเงินสด

กิจกรรมจัดหาเงิน หมายถึง กิจกรรมที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและองค์ประกอบของส่วนของเจ้าของและส่วนของการกู้ยืมของกิจการ

กิจการต้องจัดทำงบกระแสเงินสด ระบุสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเงินสดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในบัญชีต่างๆ ที่ไม่ใช่เงินสด เป็น 3 กิจกรรม เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของทั้งสามกิจกรรมเป็นกระแสเงินสดที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในระหว่างงวดบัญชี บวกกับเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวดบัญชี เท่ากับเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันสิ้นงวดบัญชี ซึ่งต้องเท่ากับเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดที่แสดงในงบดุล ณ วันสิ้นงวดบัญชี

การนำเสนองบกระแสเงินสด ต้องแสดงกระแสเงินสดในระหว่างงวด โดยจำแนกเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน กิจการต้องเสนอกระแสเงินสดของกิจการที่เกิดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินในลักษณะที่เหมาะสมกับธุรกิจของตนมากที่สุด การจำแนกตามกิจกรรมจะให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินผลกระทบของกิจกรรมเหล่านั้นที่มีต่อฐานะการเงินของกิจการและจำนวนเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการได้ ข้อมูลนี้ยังอาจใช้เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเหล่านั้นได้ด้วย

รายการค้ารายการหนึ่งอาจรวมกระแสเงินสดจากหลายกิจกรรมที่จัดประเภทแตกต่างกันได้ เช่นในกรณีที่เงินสดที่ใช้ในการจ่ายชำระเงินกู้ที่รวมทั้งดอกเบี้ยและเงินต้น ส่วนที่เป็นดอกเบี้ยอาจจัดเป็นกิจกรรมดำเนินงาน ส่วนที่เป็นเงินต้นจัดเป็นกิจกรรมจัดหาเงิน

การแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจการต้องแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

หนึ่ง วิธีทางตรง แสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะของรายการหลักที่สำคัญ

สอง วิธีทางอ้อม แสดงด้วยยอดกำไรหรือขาดทุนปรับปรุงด้วยผลกระทบของรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสด รายการค้างรับ หรือค้างจ่ายของเงินสดรับหรือเงินสดจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในอดีตหรือในอนาคต และรายการรายได้หรือค่าใช่จ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดจากการลงทุนหรือการจัดหาเงิน

กิจการควรแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรง เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะไม่ได้รับหากใช้วิธีทางอ้อม ภายใต้วิธีทางตรงข้อมูลของรายการหลักต่างๆ ของเงินสดรับและเงินสดจ่ายอาจทราบได้จาก

1. การบันทึกรายการบัญชีของกิจการ หรือ

2. การปรับปรุงการขาย ต้นทุนขาย (รายได้ดอกเบี้ยและรายได้ที่มีลักษณะเดียวกัน และดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช่จ่ายที่มีลักษณะเดียวกันของสถาบันการเงิน) และรายการอื่นในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ สำหรับ

2.1 การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดของสินค้าคงเหลือ ลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่เกิดจากการดำเนินงาน

2.2 รายการอื่นที่ไม่กระทบเงินสด

2.3 รายการอื่นซึ่งผลกระทบของเงินสดถือเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน

ภายใต้วิธีทางอ้อม กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานหาได้จากการปรับปรุงกำไรหรือขาดทุนด้วยผลกระทบของ

1. การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดของสินค้าคงเหลือ ลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่เกิดจากการดำเนินงาน

2. รายการที่ไม่กระทบเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา ประมาณการหนี้สิน ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี ผลกำไรและขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศและกำไรที่ยังไม่ได้รับจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน และ

3. รายการอื่นทั้งหมด ซึ่งผลกระทบของเงินสดถือเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน

อีกวิธีหนึ่งคือ การแสดงกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานอาจแสดงโดยวิธีทางอ้อมด้วยการแสดงรายการรายได้และค่าใช้จ่ายตามที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดของสินค้าคงเหลือ ลูกหนี้ และเจ้าหนี้ที่เกิดจากการดำเนินงาน

กล่าวได้ว่าการจัดทำงบกระแสเงินสดต้องแสดงกระแสเงินสดในระหว่างงวด ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทตามวิธีการในการวิเคราะห์และแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานคือ

1. วิธีทางตรง (Direct Method)

เป็นวิธีที่จะแสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายจากกิจกรรมดำเนินงานต่าง ๆ แสดงแต่ละรายการในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จตามเกณฑ์เงินสด เป็นวิธีที่ดีที่สุดเพราะให้ข้อมูลที่ชัดเจน เช่น เงินสดรับจากการขายสินค้า เงินสดจ่ายค่าซื้อสินค้า เงินสดจ่ายในค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน ดอกเบี้ยจ่ายและค่าภาษีเงินได้ เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 สรุปหลักการปรับปรุงรายการต่างๆ ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จตามเกณฑ์เงินค้างให้เป็นเกณฑ์เงินสด

เกณฑ์เงินคงค้าง	ปรับปรุง		เกณฑ์เงินสด
	บวก	หัก	
ขาย	ยอดลดลงในลูกหนี้	ยอดเพิ่มขึ้นในลูกหนี้	ขาย
ดอกเบี้ยรับและเงินปันผลรับ	ยอดลดลงในดอกเบี้ยค้างรับและเงินปันผลค้างรับและยอดที่ตัดบัญชีส่วนเกินมูลค่าเงินลงทุนในหุ้น	ยอดเพิ่มขึ้นในดอกเบี้ยค้างรับและเงินปันผลค้างรับและยอดที่ตัดบัญชีส่วนเกินมูลค่าเงินลงทุนในหุ้นกู้	ดอกเบี้ยรับและเงินปันผลรับ
รายได้อื่น	ยอดเพิ่มขึ้นในรายได้ที่ยังไม่รับรู้	- ยอดลดลงในรายได้ที่ยังไม่รับรู้ - ยอดกำไรจากการขายสินทรัพย์	รายได้อื่น
ต้นทุนขาย	- ยอดเพิ่มขึ้นในสินค้า - ยอดลดลงในเจ้าหนี้การค้า	- ยอดลดลงในสินค้า - ยอดเพิ่มขึ้นในเจ้าหนี้การค้า	ต้นทุนขาย
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและภาษีเงินได้	- ยอดเพิ่มขึ้นในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นที่ไม่ใช่เงินสด ลูกหนี้ สินค้า - ยอดลดลงในหนี้สินหมุนเวียนอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหนี้การค้า	- ยอดลดลงในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นที่ไม่ใช่เงินสด ลูกหนี้ สินค้า - ยอดเพิ่มขึ้นหนี้สินหมุนเวียนอื่นที่ไม่ใช่เจ้าหนี้การค้า	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและภาษีเงินได้
กำไรสุทธิตามเกณฑ์เงินสด = เงินสดรับสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน			

ที่มา : นุชจรี พิเชฐกุล, รายงานการเงิน, 2548, หน้า 164

ในการจัดทำงบกระแสเงินสด กระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรงนั้น ขั้นตอนการทำที่นิยมมากที่สุดคือ การเปลี่ยนรายการในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จจากหลักเงินคงค้าง (Accrual Basis) เป็นหลักเงินสด (Cash Basis) โดยการพิจารณารายการทุกรายการที่เป็นรายได้ของกิจการและรายจ่ายของกิจการ ในการวิเคราะห์รายการในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จบางรายการต้องใช้ข้อมูลในงบแสดงฐานะการเงินประกอบการพิจารณาด้วย เช่น รายการขายในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ จะแสดงทั้งการขายที่เป็นเงินสดและเงินเชื่อ ซึ่งการจัดทำงบกระแสเงินสดจะนำเฉพาะรายการขายสดเท่านั้น ดังนั้นต้องเอาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในรายการบัญชีลูกหนี้การค้าที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงินของปีปัจจุบันกับปีก่อนมาพิจารณาด้วย

งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ตามหลักเงินคงค้าง	การปรับปรุง	งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ ตามหลักเงินสด
รายได้จากการขาย	+ ลูกหนี้การค้าต้นงวด หรือ ตั๋วเงินรับต้นงวด	= เงินสดรับจากการขาย
หัก	- ลูกหนี้การค้าปลายงวด หรือ ตั๋วเงินรับปลายงวด	หัก
ต้นทุนขาย	- สินค้าคงเหลือต้นงวด	= เงินสดจ่ายค่าซื้อ
	+ สินค้าคงเหลือปลายงวด	
หัก	+ เจ้าหนี้การค้าต้นงวด หรือ ตั๋วเงินจ่ายต้นงวด	หัก
	-เจ้าหนี้การค้าปลายงวด หรือ ตั๋วเงินจ่ายปลายงวด	
ค่าใช้จ่าย		= เงินสดจ่ายค่าใช้จ่าย

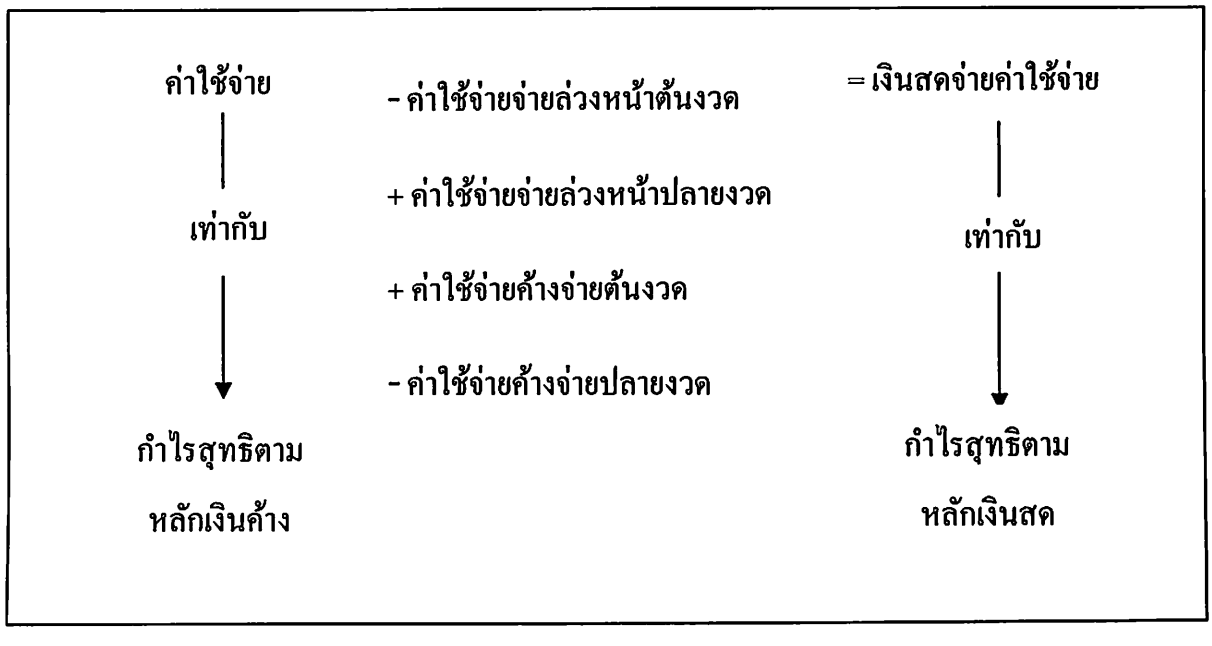

ภาพที่ 2.6 การจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง ที่มา: ศศิวิมล มีอำพล, ทฤษฎีการบัญชี, 2556, หน้า บทที่ 5-13

2. วิธีทางอ้อม (Indirect Method)

เป็นวิธีการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหาได้จากการปรับปรุงกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิที่ทำได้ในปีนั้น แล้วปรับด้วยผลกระทบของรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสด หรือไม่กระทบต่อเงินสด

2.1 การเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดของสินค้าคงเหลือ ลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่เกิดจากการดำเนินงาน

2.2 รายการที่ไม่กระทบเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา ประมาณการหนี้สิน ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี ผลกำไรและขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเงินตราต่างประเทศ กำไรที่ยังไม่ได้รับจากบริษัทที่เกี่ยวข้อง

2.3 รายการอื่นทั้งหมด ซึ่งผลกระทบของเงินสดถือเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน หรือกิจกรรมจัดหาเงิน

กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานอาจแสดงโดยวิธีทางอ้อมด้วยการแสดงรายการรายได้และค่าใช้จ่ายตามที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวดของสินค้าคงเหลือ ลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่เกิดจากการดำเนินงาน

การปรับปรุงกำไรสุทธิด้วยรายการที่มีผลกระทบต่อรายได้และค่าใช้จ่ายเพื่อแสดงกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน ตามวิธีทางอ้อม

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	XXX
กำไรก่อนภาษี	
ปรับปรุงรายการเพื่อให้แสดงกำไรสุทธิตามเกณฑ์เงินสด:	
ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเงินสด เช่นค่าเสื่อมราคา ผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน	
ดอกเบี้ยจ่าย	+
รายได้ที่ไม่ได้จัดเป็นกิจกรรมดำเนินงาน เช่น รายได้จากการลงทุน	-
<u>บวก(หัก)</u> รายการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อรายได้และค่าใช้จ่าย	
สินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่ม	-
สินทรัพย์หมุนเวียนลด	+
<u>บวก(หัก)</u> รายการเปลี่ยนแปลงในหนี้สินดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อรายได้และค่าใช้จ่าย	
หนี้สินหมุนเวียนเพิ่ม	+
หนี้สินหมุนเวียนลด	-

บวก(หัก) กำไรขาดทุนที่เกิดจากการลงทุน การจัดหาเงิน	
และการจำหน่ายสินทรัพย์	
กำไรจากการลงทุน การจัดหาเงินและการจำหน่ายสินทรัพย์	-
ขาดทุนจากการลงทุน การจัดหาเงินและการจำหน่ายสินทรัพย์	+
บวก(หัก) การเปลี่ยนแปลงในรายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	
ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเพิ่ม	+
ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีลด	-
บวก(หัก) การตัดบัญชีส่วนเกินส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้	
การตัดบัญชีส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้	+
การตัดบัญชีส่วนเกินกว่ามูลค่าหุ้นกู้	-
เงินสดสุทธิจาก (ใช้ไป) กิจกรรมดำเนินงาน	XXX

ภาพที่ 2.7 การจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อม ที่มา: ศศิวิมล มีอำพล, ทฤษฎีการบัญชี, 2556, หน้า บทที่ 5-14 และ บทที่ 5-15

สำหรับการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินต้องแยกแสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะรายการที่สำคัญที่เกิดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน เว้นแต่กระแสเงินสดรับและจ่ายแทนลูกค้า หากกระแสเงินสดสะท้อนถึงกิจกรรมของลูกค้ามากกว่ากิจกรรมของกิจการ, เงินสดรับและจ่ายของรายการที่หมุนเร็ว จำนวนมากและครบกำหนดอายุในช่วงเวลาสั้น, เงินสดรับและจ่ายสำหรับรายการรับฝากและรายการจ่ายคืนเงินฝากที่ระบุวันครบกำหนดไว้แน่นอน, การนำเงินไปฝากหรือการถอนเงินฝากจากสถาบันการเงินอื่น, เงินสดจ่ายล่วงหน้าเพื่อลูกค้าและเงินให้กู้ยืมแก่ลูกค้าและการจ่ายคืนเงินล่วงหน้าและเงินให้กู้ยืมดังกล่าวสามารถแสดงด้วยยอดสุทธิ (มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2552) หน้า 8-10)

การแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานทำได้ 2 วิธี คือ วิธีทางตรงเป็นวิธีแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานซึ่งแสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะของรายการ

หลักที่สำคัญ ส่วนวิธีทางอ้อมจะแสดงด้วยยอดกำไรหรือขาดทุนปรับปรุงด้วยผลกระทบของรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสดและรายการค้างรับ ค้างจ่ายของเงินสดรับหรือเงินสดจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในอดีตหรือในอนาคต และรายการรายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดจากการลงทุนหรือการจัดหาเงิน กิจการควรแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรง เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต อย่างไรก็ตาม กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานที่คำนวณจาก 2 วิธีจะเท่ากัน

ความแตกต่างระหว่างงบกระแสเงินสดวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม

ตารางที่ 2.3 แสดงความแตกต่างระหว่างงบกระแสเงินสดวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม

วิธีทางตรง	วิธีทางอ้อม
1. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงบกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายจำแนกตามลักษณะของรายการ	1. ให้ข้อมูลที่แสดงความแตกต่างระหว่างกำไรสำหรับงวดกับกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน
2. เป็นวิธีที่ซับซ้อน ใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำมากกว่าวิธีทางอ้อม	2. เป็นวิธีที่สะดวกในการจัดทำมากกว่าและใช้เวลาตลอดจนเสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำน้อยกว่าวิธีทางตรง
3. เป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการคาดการณ์กระแสเงินสดในอนาคตของกิจการได้ดีกว่าวิธีทางอ้อม	3. เป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการคาดการณ์กระแสเงินสดในอนาคตของกิจการได้ดีเฉพาะผู้ใช้งบการเงินที่มีความรู้พื้นฐานทางบัญชีดีเท่านั้น
4. มาตรฐานการบัญชีสนับสนุนให้จัดทำงบกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรง	4. บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนิยมใช้วิธีทางอ้อมมากกว่า

ที่มา : ภาคภูมิ วณิชธนานนท์, การบัญชีการเงิน, 2553, หน้า 12-33

รายการที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินสด

กิจการจำนวนมากที่มีกิจกรรมลงทุนและการจัดหาเงินที่มีความสำคัญมากต่อกิจการ ซึ่งจะแสดงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจการแต่รายการเหล่านี้มีหลายรายการที่ไม่กระทบกับการเปลี่ยนแปลงในเงินสดเลย ดังนั้นรายการเหล่านี้จะไม่นำมาเป็นส่วนหนึ่งในการคำนวณยอดเงินสดสุทธิในงบกระแสเงินสด แต่รายการเหล่านี้ถูกกำหนดให้เปิดเผยไว้เป็นส่วนหนึ่งในงบกระแสเงินสดโดยอาจจะแสดงแยกออกมาจากรายการต่างๆ ในงบกระแสเงินสดที่ท้ายของงบกระแสเงินสดหรืออาจจะนำเสนอในหมายเหตุประกอบงบการเงินก็ได้

ตัวอย่างรายการที่มีความสำคัญอันมีผลต่อการตัดสินใจของหลายๆ ฝ่ายซึ่งรายการเหล่านี้ไม่กระทบกับการเปลี่ยนแปลงในเงินสด

1. การแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนประเภทที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
2. การออกหนี้สินเพื่อนำไปจัดหาสินทรัพย์
3. การออกหุ้นสามัญเพื่อนำไปจัดหาสินทรัพย์
4. การเปลี่ยนแปลงหุ้นกู้เป็นหุ้นสามัญของเจ้าหนี้

งบกระแสเงินสดในการวิเคราะห์ราคาหลักทรัพย์

การลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้ลงทุนจะต้องศึกษาวิเคราะห์และติดตามข้อมูลของบริษัทนั้นให้ดีก่อนตัดสินใจลงทุนทุกครั้ง เพื่อให้การลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงอันเกิดจากการลงทุน ข้อมูลงบการเงินเป็นหนึ่งในข้อมูลสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถในการดำเนินงาน การเติบโตของกิจการ ฐานะการเงินและความมั่นคงของบริษัท ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุน หนึ่งในงบการเงินที่บริษัทต้องนำส่งต่อคณะกรรมการสำนักงานคณะกรรมการกำกับและตลาดหลักทรัพย์และกรมสรรพากร คือ งบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสด หรืองบแสดงที่มาและใช้ไปของเงินสดหรืองบการแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงิน เป็นการนำรายการในงบดุลและงบกำไรขาดทุนที่เป็นเงินสดมาแสดงเปรียบเทียบ ณ วันสิ้นรอบบัญชีปีปัจจุบันกับปีที่ผ่านมาว่ามีแหล่งที่ได้มาและใช้ไปของเงินสดจากที่ใด มีเงินสดคงเหลือจริงๆ จากการดำเนินงานหรือไม่ เพื่อดูสภาพคล่องทางการเงินของกิจการ งบ

กระแสเงินสดอธิบายสภาพคล่องของกิจการ เงินสดของกิจการจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่ง เข้าๆออกๆ อันมาจากกิจกรรมต่างๆที่บริษัททำ ซึ่งมี 3 กิจกรรมหลักๆ คือ กิจกรรมดำเนินงาน, กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน

นักลงทุน นักวิชาการ หนังสือวิเคราะห์หุ้นต่างๆ อธิบายการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานควรมีค่าเป็นบวก สำหรับกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุนและกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงินควรมีค่าเป็นลบ

อาจารย์ภัทรธร ช่อวิชิต อาจารย์ นักเขียน นักลงทุน นักวิเคราะห์เกี่ยวกับหุ้น ได้เขียนหนังสือ คุ้ยแคะแกะหุ้นเด้ง กล่าวว่า บริษัทที่ดีจะต้องมีกำไรทางบัญชี (กำไรขาดทุน) และกำไรที่เป็นเงินสด (กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน) โดยลักษณะของงบกระแสเงินสดที่ดีมี 2 ประการคือ ประการแรก กระแสเงินสดสุทธิควรมีค่าใกล้เคียงกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน และประการที่สอง คืองบกระแสเงินสดควรมีค่าเป็นบวก, ลบ, ลบ คือเงินกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีค่าเป็นบวกเสมือนมีรายได้เข้ามาจากการประกอบดำเนินงานหลักของกิจการ กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนมีค่าเป็นลบเสมือนว่ากิจการมีการลงทุนขยายกิจการ และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีค่าเป็นลบคือ มีการจ่ายหนี้หรือนำเงินมาคืนทุนให้กับผู้ถือหุ้น

งบกระแสเงินสดสามารถตรวจสอบกำไรพิเศษที่มาครั้งเดียวได้ คือถ้ามีกำไรทางบัญชีเยอะ แต่กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานน้อยหรือติดลบ สันนิษฐานได้ว่ากิจการอาจมีกำไรพิเศษที่มาครั้งเดียว ในทางกลับกันก็สามารถหาการขาดทุนพิเศษที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานได้จากงบกระแสเงินสด คือถ้าบริษัทมีขาดทุนเยอะ เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานมีค่าเป็นบวก สามารถตั้งข้อสันนิษฐานเบื้องต้นได้ว่า กิจการอาจมีขาดทุนพิเศษ อาจเป็นผลทำให้ราคาหลักทรัพย์ลดลง

การอ่านงบกระแสเงินสดสามารถทำให้นักลงทุนเห็นภาพรวมของกิจการได้ชัดเจนมากขึ้นว่าบริษัทได้เงินมาจากไหนและนำเงินไปทำอะไรที่ไหนบ้าง โดยลักษณะของงบกระแสเงินสดที่ดีควรมีกำไรสุทธิใกล้เคียงกับเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน และรูปแบบของงบกระแสเงินสดควรเป็นเครื่องหมาย บวก, ลบ, ลบ

งบกระแสเงินสดที่บริษัทนำส่งส่วนใหญ่จะเป็นกระแสเงินสดแบบทางอ้อม คือนำค่ามาจากทั้งงบกำไรขาดทุน และส่วนต่างของงบดุลในสองช่วงเวลาเนื่องจากงบดุลแสดงจุดของเวลา ดังนั้นผลต่างของงบดุลแสดงการเปลี่ยนแปลงของเงินสดในช่วงเวลานั้นๆ โดยสินทรัพย์คือแหล่งที่ใช้ไปของเงิน ถ้าสินทรัพย์เพิ่มขึ้นแสดงว่าบริษัทใช้เงินไปซื้อสินทรัพย์นั้น ในทางกลับกันหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นคือแหล่งที่มาของเงิน ถ้าหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นแสดงว่าเงินสดของกิจการเพิ่มขึ้น

ผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงบกระแสเงินสด

ศิรพล แย้มจิตต์นิ่ม (2541) ศึกษาการใช้ข้อมูลในงบกระแสเงินสดของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เฉพาะที่ทำงานประจำสำนักงานใหญ่ของกลุ่มธุรกิจธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ มีความเห็นว่าข้อมูลจากงบกระแสเงินสดเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ สามารถใช้เป็นเครื่องมือประกอบการพิจารณาอนุมัติวงเงินสินเชื่อ ควบคู่กับการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และข้อมูลที่ได้รับจากงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงฐานะการเงิน ประกอบการพิจารณาปัจจัยอื่นด้วย ได้แก่ ปัจจัยภายนอก ภาวะเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยรวม ข้อมูลที่ได้รับจากงบกระแสเงินสดมีความชัดเจนมากกว่า งบแสดงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน (Fund Flow) และนักวิเคราะห์สินเชื่อมีความเห็นว่าข้อมูลจากงบกระแสเงินสดที่ได้รับการตรวจสอบและรับรองจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีมาตรฐานมีความถูกต้อง น่าเชื่อได้ และเป็นหลักฐานที่สามารถอ้างอิงได้ โดยมีข้อเสนอแนะให้ผู้จัดทำงบกระแสเงินสดควรจัดทำงบที่สะท้อนให้เห็นฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการตามมาตรฐานการบัญชีและผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือ

เมตตา เสมสมบูรณ์ (2545) ศึกษาปัญหาของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์จากการใช้ข้อมูลในงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยสำรวจเฉพาะนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ของบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นสมาชิกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 27 บริษัท จากการศึกษาพบว่า นักวิเคราะห์หลักทรัพย์มีความเห็นว่าปัญหาด้านการแสดงรายการในงบกระแสเงินสดโดยรวมเป็นปัญหาต่อการวิเคราะห์หลักทรัพย์ระดับปานกลาง แต่มีบางประเด็นย่อยที่มีผลต่อการวิเคราะห์หลักทรัพย์มาก ได้แก่ บริษัทแสดงรายการที่ไม่มีผลกระทบต่อเงินสดไว้ในงบกระแสเงินสด, รายการที่กระทบเงินสดในงบกระแสเงินสด บางรายการมียอดไม่ตรงกับผลต่างหรือข้อมูลในงบแสดงฐานะการเงิน และงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ, การนำงบการคำนวณรายการใหม่ข้อมูลไม่ตรงกับที่ปรากฏในงบกระแสเงินสด, การแสดงด้วยยอดสุทธิทำให้ไม่สามารถจำแนกรายการและรายละเอียดได้ชัดเจน นักวิเคราะห์หลักทรัพย์เห็นว่า การที่บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มักแสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดย

วิธีทางอ้อมเป็นปัญหาต่อการวิเคราะห์หลักทรัพย์ระดับน้อย และการจำแนกกระแสเงินสดออกเป็น 3 กิจกรรมไม่เป็นปัญหาต่อการวิเคราะห์หลักทรัพย์ นักวิเคราะห์หลักทรัพย์มีความเห็นว่า ปัญหาด้านการเปิดเผยข้อมูลงบกระแสเงินสดเป็นปัญหาต่อการวิเคราะห์หลักทรัพย์ระดับปานกลาง โดยมีข้อเสนอแนะควรทำการศึกษาถึงปัญหาในกลุ่มของผู้ทำบัญชีว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดในการจัดทำงบกระแสเงินสดให้ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีต่อไป

Ariff M., Cheng F.F. และ Annur M.N. (2002) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน, กำไรทางบัญชี และการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ ชื่อเรื่อง Operating Cash Flows, Earnings and Share Price Changes ศึกษากำไรทางบัญชีและกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานที่มีผลต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ซึ่งพบว่ากำไรทางบัญชีสามารถอธิบายผลตอบแทนหลักทรัพย์ได้ในระยะยาว แต่กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสามารถอธิบายผลตอบแทนหลักทรัพย์ในระยะสั้น

จินตนา โลหิตหาญ (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงานความสามารถในการทำกำไร และมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาข้อมูลจำนวน 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 ถึงปี พ.ศ.2554 เฉพาะกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ผลการทดสอบพบว่า กระแสเงินสดสุทธิจากการกู้ยืมเงิน (DEBTt) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลการดำเนินงานในอนาคต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนิษฐา มหาบุญพาชัย (2553) ที่กล่าวว่า กระแสเงินสดสุทธิจากการกู้ยืมเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลการดำเนินงานในอนาคต สามารถอธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารกู้ยืมเงินจากแหล่งสถาบันการเงินนักลงทุนในประเทศไทยอาจมิได้ถือเป็นสัญญาณเชิงลบ แต่ยังอาจเชื่อมั่นได้ว่าบริษัทต้องการเงินทุนเพื่อนำไปสร้างผลกำไรในอนาคตจากโครงการที่ต้องการนำเงินไปลงทุนอย่างแท้จริง

จตุรพร กาญจนบุตร (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน กับกำไร (ขาดทุน) สุทธิของธุรกิจสื่อสารไร้สายที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าจากการวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนจากงบกระแสเงินสดแล้วกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน และกระแสเงินสดสุทธิแสดงผลการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันกับ กำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการ แต่กระแส

เงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงินนั้นแสดงผลการดำเนินงานไปในทิศทางตรงกันข้ามกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกำไรสุทธิของกิจการเป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเมื่อกิจการมีกระแสเงินสดจากกิจการดำเนินงานเข้ามาจึงนำเอาเงินสดดังกล่าวไปจ่ายชาระหนี้สิน และเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นต่อไป

พัชรสุดา ปัญญาชื่นสกุลสุข (2551) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายการคงค้างและกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ พบว่าข้อมูลกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีมากกว่ารายการคงค้างทางบัญชี และกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสามารถส่วนเพิ่มในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ารายการคงค้างทางบัญชี

สุธารัตน์ นรขุน (2553) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิ (NI) กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน (CFO) และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) กับผลตอบแทนของหุ้นในกลุ่ม SET100 พบว่า ตัวแปรอิสระ 3 ตัว กำไรสุทธิ (NI) กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน (CFO) และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนผิดปกติสะสมของหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) ให้เนื้อหาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบมากที่สุดเมื่อเทียบกับตัววัดกำไรอื่น

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับราคาหลักทรัพย์

นิ่มนวล เขียวรัตน์ (2539) ศึกษาผลกระทบของกำไรสุทธิทางบัญชีต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีมีความแตกต่างในความพร้อมของข้อมูล พบว่า การประกาศกำไรสุทธิทางบัญชีรายไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตลาดทุนและทำให้ราคาหลักทรัพย์เปลี่ยนแปลงไป โดยในช่วงประกาศกำไรสุทธิรายไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนซึ่งมีปริมาณความพร้อมของข้อมูลต่างกัน ราคาหลักทรัพย์จะตอบสนองในทิศทางเดียวกันกับผลกำไรซึ่งเป็นข่าวดีของบริษัท ส่วนในกรณีมีข่าวผลกำไรเป็นข่าวไม่ดี ราคาหลักทรัพย์จะตอบสนองในทางตรงกันข้าม

ศศิชา เชี่ยวชาญพิพัฒน์ (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าของหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นกับมูลค่าหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างจำนวน

210 บริษัท โดยศึกษาหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นแล้วจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อบริษัท 3 ประเภทได้แก่ การค้ำประกันแก่บริษัทอื่น คดีความฟ้องร้อง และการขายลดลูกหนี้หรือการขายลดเช็ครับล่วงหน้า จากการศึกษาพบว่ามูลค่าหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นกับมูลค่าหุ้นมีความสอดคล้องกัน สำหรับอัตราส่วนทางการเงินของหนี้สินกับมูลค่าหุ้น พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราสัดส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหนี้สินรวมและอัตราส่วนเงินทุนระยะยาวทั้งหมดต่อหนี้สินระยะยาวควรจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับมูลค่าหุ้น ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมควรจะมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับมูลค่าหุ้น อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยกับมูลค่าหุ้นพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าหุ้น และอัตราส่วนกระแสเงินสดต่อหนี้สินระยะยาวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าหุ้น โดยมีข้อเสนอแนะควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินประเภทอื่นๆ ที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วก่อนให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อบริษัทกับมูลค่าหุ้น อาทิ รายการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นแล้ก่อนจะส่งผลกระทบต่อสินทรัพย์ของบริษัท และควรศึกษาสาเหตุที่นำไปสู่รายการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นกับบริษัทมากขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาการับรู้ในงบการเงินต่อไป

นครินทร์ ปาร์มวงศ์ (2550) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่กำหนดดัชนีราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจที่นำมาศึกษามี 4 หมวด คือ หมวดธุรกิจพลังงาน, หมวดธุรกิจธนาคารพาณิชย์, หมวดธุรกิจวัสดุก่อสร้างและหมวดธุรกิจการสื่อสาร จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลล่าร์สหรัฐฯ มีความสัมพันธ์กับทั้งดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์และดัชนีหมวดธุรกิจทั้ง 4 หมวด รองลงมาได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภค ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ดัชนีอุตสาหกรรมดาวโจนส์ ดุลบัญชีเดินสะพัด และปริมาณเงินระบบเศรษฐกิจ ตามลำดับ โดยผลการศึกษานี้นักลงทุนสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจลงทุน และรัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย สามารถนำความสัมพันธ์ที่ได้ไปใช้ในการควบคุมดูแลเศรษฐกิจได้

สรุป

จากการศึกษาแนวความคิด และงานศึกษาที่เกี่ยวข้องตามที่เสนอมานี้ สรุปได้ว่า ราคาหลักทรัพย์มีความอ่อนไหวและผันผวน เนื่องจากทั้งข้อมูลปัจจัยภายในบริษัท เช่น ข้อมูลข่าวสารจากบริษัทเอง งบการเงินของบริษัท เป็นต้น และข้อมูลปัจจัยภายนอกบริษัท เช่น สภาพเศรษฐกิจการเมือง ข่าวสารอื่นอันมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจ เป็นต้น ล้วนส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัท

ทั้งสิ้น งบกระแสเงินสดถือเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงิน เป็นข้อมูลพื้นฐานของบริษัทที่แสดงถึงความสามารถ การเติบโตของกิจการ และความมั่นคงของบริษัท ซึ่งทั้งผู้ใช้งบภายใน ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้ใช้งบภายนอก เช่น เจ้าหนี้ ธนาคาร คู่แข่งทางธุรกิจ นักลงทุน เป็นต้น ล้วนให้ความสำคัญกับงบกระแสเงินสด